

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

”Valo valosta”

Ortodoksisen uskontunnustuksen käänös suomalaisella viittomakielellä

Tarja Kontturi

Viittomakielentulkin koulutusohjelma (240 op)

5/2011

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Viittomakielentulkin koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Tarja Kontturi	Sivumäärä 37 ja 10 liitesivua
Työn nimi ”Valo valosta” Ortodoksisen uskontunnustuksen käännös suomalaisella viittomakielellä	
Ohjaava(t) opettaja(t) Sirpa Lyytinen ja Juha Manunen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Suomen ortodoksinen kirkko, Jyrki Härkönen	
Tiivistelmä <p>Tämän opinnäytetyön tarkoitus oli luoda ortodoksiselle uskontunnustukselle viittomakielinen käännös. Työn tilaaja on Suomen ortodoksinen kirkko ja työelämän ohjaaja Jyrki Härkönen. Työstä on valittu kaksi kohtaa, joita pohditaan tarkemmin: Kuinka ”valo valosta, tosi Jumala tosi Jumalasta” kääntyy suomalaiselle viittomakielelle, sekä Kuinka ”kaiken näkyvän ja näkymättömän Luoja” kääntyy suomalaiselle viittomakielelle. Näiden lisäksi työssä kerrotaan lyhyesti muista kääntämisessä ilmenneistä kohdista, jotka tuottivat hankaluuksia. Työ oli toiminnallinen, eli työhön sisältyy kirjallinen raportointi ja uskontunnustuksen viittomakielinen käännös DVD-muodossa.</p> <p>Käännöstyö aloitettiin joulukuussa 2010. Menetelminä käytettiin lähtötekstin analysointia työn tekijän omien kokemusten pohjalta, sekä työn ohjaajan Jyrki Härkösen ammattiosaamista hyödyntäen. Käännöstyötä tehtiin vaiheissa kokeillen erilaisten viittomien soveltuvuutta uskonnollisen tekstin tuottamisessa, sopivaa rytmitystä, sekä tilankäyttöä ja viittomakielisyyttä tarkastellen. Käännöksen versioista parhainta esiteltiin Joensuun kuurojen yhdistyksellä, kuuroille erityisdiakonille, kuurojen papille, ortodoksi tulkille ja Humanistisen ammattikorkeakoulun lehtoreille. Näiden palautteiden pohjalta tehtiin muutoksia käännökseen. Uskontunnustuksesta tehtiin harjoituskuvaus 22.3.2011 ortodoksisella kirkollishallituksella, jonka pohjalta saatiin viimeinen palaute lehtoreilta ja lopulliset muutokset tehtiin. Virallinen kuvauspäivä oli 28.3.2011.</p> <p>Työssä todetaan, että käännettäessä kohtaa ”valo valosta, tosi Jumala tosi Jumalasta” tuli selittää hie-man auki lauseen tarkoitusta osoitusten avulla. Pelkästään viittomat VALO VALO ja TODELLINEN JUMALA TODELLINEN JUMALA eivät tehneet kohdasta ymmärrettävää. ”Kaiken näkyvän ja näkymättömän Luoja” oli haasteellinen kääntää. Viittomavalinnat tuli miettiä tarkkaan uskonnollisen näkökulman perusteella.</p> <p>Työ suunnattiin viittomakielen tulkeille avuksi tulkkaukseen valmistautumiseen sekä viittomakielisille asiakkaille. Työn on viittomakielialalle tärkeä, sillä ortodoksisen uskonnon osalta käännöksiä ei ole tehty ortodoksien toimesta. Ainoastaan luterilaiset ovat kääntäneet ortodoksisen Isä meidän -rukouksen. Toiveena olisi, että työn julkaisun jälkeen ortodoksisia käännöksiä alettaisiin tehdä enemmän. Työssä ei noudateta orjallisesti mitään käännösteoriaa, mutta pääasiassa sitä työstettiin dynaamisen ekvivalenssin avulla.</p>	
Asiasanat Suomalainen viittomakieli, ortodoksisuus, kääntäminen, usko, tunnustus	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree Programme in Sign Language Interpretation

ABSTRACT

Author Tarja Kontturi	Number of Pages 37 and 10 extra
Title "Light from the light" the orthodox confession in Finnish sign language	
Supervisor(s) Sirpa Lyytinen and Juha Manunen	
Subscriber and/or Mentor The Finnish orthodox church, Jyrki Härkönen	
Abstract <p>The main point of this thesis was to create confession to the Finnish orthodox church. The Finnish orthodox church has ordered this thesis and Jyrki Härkönen has been the mentor of the thesis. There are two sentences which are explained exactly: "How do you translate light from the light, real God from the real God to Finnish sign language?" and "How do you translate The God Who created the visible and the invisible into Finnish sign language?". There are also some other parts which were hard to translate which are also explained in the thesis. This thesis was functional so it consists from report and confession translated into Finnish sign language on a DVD.</p> <p>The translation process of the confession begun in December 2010. The methods used were analyzing the original text based on translators own experiences and by using the supervisor, Jyrki Härkönen's occupation knowledge. The translation was done by trying different signs which will work the best in religious settings, which rhythm was the best and by thinking the best solutions to use space and how to translate the text into proper sign language. The best translation version was showed in Deaf association, to special deaconess who is Deaf, to Deaf priest, interpreter who is orthodox and to the teachers of Humak university of applied sciences. From their reply's the translation was corrected. The confession was filmed 22 of march at the orthodox church government as a practice from which the final comments were got. The final translation was filmed 28 of march 2011.</p> <p>To translate "light from the light the real God from the real God" I had to explain a bit what it ment by using pointing. Only signs LIGHT LIGHT and REAL GOD REAL GOD wasn't enough in sign language to understand the meaning of it. "The God How created the visible and the invisible" was hard to translate into Finnish sign language. The exact the signs had to be thought by religious point of wiew.</p> <p>This thesis was ment to use by sign language interpreters to use when they prepare to tasks and to Deaf clients. The thesis is important to sign language field because orthodox religion hasn't got any translations into Finnish sign language made by them. Only lutherian church has made translation of "Our Father" into Finnish sign language. Hopefully by this thesis the orthodox church begins to make more translations. Any translation theory's aren't really used but dynamic ekvivalens theory was the main theory of this thesis.</p>	
Keywords Finnish sign language, orthodox, translating, faith, confession	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 ORTODOKSISUUS	6
2.1 Ortodoksinen uskontunnustus	7
2.2 Uskontunnustuksen merkitys ortodoksiuskonnossa	8
3 KUUROT	9
3.1 Kuurot ja uskonto	10
3.2 Ortodoksikuurot	11
3.3 Viittomakieli	12
4 USKONNON KÄÄNTÄMINEN	13
4.1 Käännösteoriat	16
4.2 Viittomakielinen käännytys	17
5 OPINNÄYTETYÖNI TOTEUTUS	18
5.1 Tutkimuskysymykset	21
5.2 Tutkimusmenetelmät	21
6 KÄÄNNÖSTYÖNI	23
6.1 "Valo Valosta, tosi Jumala tosi Jumalasta"	23
6.2 "Kaiken näkyvän ja näkymättömän Luoja"	25
6.3 Muita käännyttyöissä esiinnousseita kohtia	27
7 POHDINTA	33
LÄHTEET	35
LIITTEET	38

1 JOHDANTO

Jokaisella on oikeus omaan kieleensä ja myös uskontoonsa, joten on tärkeää, että myös kuurot ortodoksit voivat päästä osallisiksi jumalanpalveluksista. Perustelen opinnäytetyöni, ortodoksisen uskontunnustuksen viittomakielisen käännöksen tärkeyttä uskonnon vapaudella ja tulkin ammattisäännöstyön pohjaten: tulkin tulee valmistautua toimeksiantoon etukäteen (Suomen viittomakielentulkit ry 2011). Myös Humphrey ja Alcorn korostavat uskonnolliseen toimeksiantoon valmistautumista olennaisena osana, uskonnollisen runollisen kielen vuoksi (Humphrey & Alcorn 2007, 342). Ortodoksisesta uskonnosta ei ole tehty käännöstyötä, Isä meidän -rukous luterilaisten toimesta. Luterilainen kirkko on tehnyt käännöstyötä laajalti ja työ jatkuu yhä, siksi on äärimmäisen tärkeää, että viimeistään nyt myös ortodoksiuskonnosta saadaan käännös ja mahdollisesti työni kautta myös useampia.

Päätin tehdä opinnäytetyönäni ortodoksisen uskontunnustuksen käännöksen suomalaiselle viittomakielelle. Työn tilaaja on Suomen ortodoksinen kirkko ja ohjaajani yli-diakoni, Karjalan ja koko Suomen Arkkipiispa Leon teologinen sihteeri Jyrki Härkönen. Työni on toiminnallinen, eli työni tulos on produkti, johon sisältyy myös kirjallinen raportti (Vilkkä & Airaksinen 2003, 51). Tavoitteenani on luoda ortodoksiselle uskontunnustukselle käännös suomalaisella viittomakielellä. Opinnäytetyössäni tutkin kuinka seuraavat lauseet kääntyvät suomalaiselle viittomakielelle: ”Kaiken näkyvän ja näkymättömän Luoja” sekä ”Valo valosta, tosi Jumala tosi Jumalasta”. Kerron näistä tarkemmin työni myöhemmässä vaiheessa. Toiminnallinen osuus opinnäytetyössäni on ortodoksisen uskontunnustuksen viittomakielinen käännös. Opinnäytetyöni koostuu siis kirjallisesta osiosta, jossa on liitteinä käännökseni DVD:llä sekä käännöksen glossit. Glossauksella tarkoitan viittomien muistiinmerkitsemistapaa, jossa viittomat kirjoitetaan isoilla kirjaimilla, erottaen ne muusta tekstistä (Savolainen 2000, 192).

Opinnäytetyönäni käännän ainoastaan uskontunnustuksen, sillä laajempi käännöstyö tai useamman käännöksen tekeminen ei olisi ollut mahdollista. Valitsimme ohjaajani Jyrki Härkösen kanssa käännettäväkseni uskontunnustuksen, sillä se on olennainen osa uskontoa. Työni on tärkeä, sillä ortodoksiuskonnosta ei ole tehty käännöksiä

samalla tavalla, kuten luterilainen kirkko on tehnyt omista teksteistään. Luterilainen kirkko on kääntänyt viittomakielelle mm. uskontunnustuksen, Isä meidän -rukouksen ja lisäksi ekumeenisen uskontunnustuksen, jota ortodoksikirkko käyttää. Kirkolliskokous on hyväksynyt rukoukset vuonna 2001 (Kirkkohallitus 2001, 5). Kerron luterilaisen kirkon viittomakielisestä käännöstyöstä tarkemmin työni myöhemmässä vaiheessa.

Opinnäytetyössäni kerron kuuroista, kääntämisestä, hieman viittomakielestä sekä ortodoksisuudesta. Pidän tärkeänä kertoa myös kuuroista ja viittomakielestä sillä opinnäytetyöni tilaaja on Suomen ortodoksinen kirkko. Oletan, että heillä ei mahdollisesti ole samanlaista tietämystä kuuroista ja viittomakielestä, kun viittomakielialalla toimivilla henkilöillä. Koska opinnäytetyöni produkti on käännös, Pysin selkeyttämään käännöstyöprosessiani kertomalla työssäni lyhyesti minkälaisia käännösteorioita on olemassa, kuinka uskontoa on käännetty ennen ja nyt sekä kuinka kääntäminen on kehittynyt vuosien saatossa. Näin työstäni tulee eheämpi kokonaisuus. Työni koostuu ortodoksisuudesta, ortodoksisesta uskontunnustuksesta ja sen merkityksestä uskonossa. Työni jatkuu avaten kuuroutta, viittomakieltä ja kääntämistä, erityisesti uskonnon kääntämisen näkökulmasta. Päätän työni tutkimuskysymyksiini vastaten ja muita käännöksessä esiinnoitettuja kohtia avaten. Viimeisessä kappaleessa pohdin työni toteutumista ja merkitystä.

2 ORTODOKSISUUS

Ortodoksisen uskon sanotaan olevan oikea usko, sillä se on säilyttänyt alkukirkon apostolisen perinteen. Tämä tarkoittaa sitä, että ortodoksinen kirkko on säilyttänyt Kristuksen sanan ja Hänen opetuksensa apostoleilleen tähän päivään asti ja on sille edelleen uskollinen. Uskonto on säilynyt siis samana alkukirkon ajoista lähtien. (Metropoliitta Johannes 1979, 10.)

Ortodoksisen uskon pääkohdat ovat: yksi- ja kolmiyhteinen Jumala, maailma, Ihminen, pelastusjärjestys, Vapahtaja Jeesus Kristus, Jumalansynnyttäjä, Vapahtajan lunastustyö, opetus kirkosta, sakramentit sekä viimeiset tapahtumat (mt. 14-25). Or-

ortodoksisella ja luterilaisella kirkolla on erilaiset käsitykset Jumalasta, joten on tarpeen selittää mitä tarkoittaa yksi- ja kolmiyhdeinen Jumala.

”Luonnoltaan yksi Jumala on olennoltaan kolmiyhdeinen: Isä, Poika ja Pyhä Henki, eli kolme olemassa olon muotoa, toisiinsa liittyneinä erottamattomasti jumalallisena Luontona yhdistyneinä.” (Metropoliitta Johannes 1979, 14.)

Ortodoksinen kirkko eroaa tässä asiassa lännen kirkosta, katolisesta kirkosta, siitä, että lännen kirkon mukaan Pyhä Henki lähtee Isästä ja Pojasta. Ortodoksinen usko on sitä mieltä, että Isä on kaiken alku. (Metropoliitta Johannes 1979, 14.)

2.1 Ortodoksinen uskontunnustus

Ortodoksinen kirkko ja katolinen kirkko käyttävät Nikealais–konstantinopolilaista uskontunnustusta. Nimi tulee siitä, että uskontunnustuksen sisältö on muovautunut Nikean kirkolliskokouksessa vuonna 325 sekä Konstantinopolin kirkolliskokouksessa vuonna 381. (Arkkimandriitta Andreas Larikka 2006.)

Andreas kertoo ortodoksisen kirkon siirtyneen vuonna 2003 käyttämään uutta uskontunnustuksen käännöstä. Taustalla on halu käyttää hyvää ja ymmärrettävää nykysuomea ja saada käännöksestä teologisesti mahdollisimman tarkka. (Arkkimandriitta Andreas Larikka 2006.) Uskontunnustuksen suomenkielinen käännös kuuluu seuraavasti:

Uskontunnustus

Uskon yhteen Jumalaan, kaikkivaltiaaseen Isään,
taivaan ja maan, kaiken näkyvän ja näkymättömän Luojaan.

Uskon yhteen Herraan, Jeesukseen Kristukseen,
Jumalan ainoaan Poikaan,
joka on syntynyt Isästä ennen aikojen alkua,
valo valosta, tosi Jumala tosi Jumalasta,
syntynyt ei luotu, joka on samaa olemusta kuin Isä
ja jonka kautta kaikki on saanut syntynsä,
joka meidän ihmisten ja meidän pelastuksemme tähden
astui alas taivaista,
tuli lihaksi Pyhästä Hengestä
ja neitsyt Mariasta ja syntyi ihmiseksi,

ristiinnaulittiin meidän puolestamme
 Pontius Pilatuksen aikana, kärsi ja haudattiin,
 nousi kuolleista kolmantena päivänä,
 niin kuin oli kirjoitettu,
 astui ylös taivasiin, istuu Isän oikealla puolella
 ja on kirkkaudessa tuleva tuomitsemaan
 eläviä ja kuolleita, ja jonka valtakunnalla ei ole loppua.

Uskon Pyhään Henkeen, Herraan ja eläväksi tekijään,
 joka lähtee Isästä,
 jota yhdessä Isän ja Pojan kanssa kumarretaan
 ja kunnioitetaan ja joka on puhunut profeettojen kautta.

Uskon yhteen, pyhään, katoliseen ja apostoliseen kirkkoon.
 Tunnustan yhden kasteen syntien anteeksiantamiseksi,
 odotan kuolleiden ylösnousemusta
 ja tulevan maailman elämää.

Aamen.

2.2 Uskontunnustuksen merkitys ortodoksiuskonnossa

Liturgia eli ehtoollisjumalanpalvelus on ortodoksiuskonnon tärkein jumalanpalvelus. Se koostuu kolmesta osasta: proskomidista, opettavien liturgiasta ja uskovaisten liturgiasta. Uskovaisten liturgiassa nautitaan ehtoollinen, jota ennen lauletaan uskontunnustus. Uskontunnustus on olennainen osa uskontoa, sillä yhteiseen ehtoolliseen osallistuminen edellyttää yhteistä uskoa. (Merras 2006, 26-28.)

Uskontunnustus on yksi harvoista liturgisista teksteistä, joka on kirjoitettu minämuodossa. Syy tähän on se, että kukaan ei voi tunnustaa uskoa toisen puolesta, paitsi kasteessa kummi kummilapsensa. Siinä tilanteessa kummi on todella vastuullisessa asemassa. Lapsi tunnustaa uskonsa itse kun on kasvanut ja on vastuullinen itsestään ja uskostaan. Uskontunnustus tulee lausua vain itsensä puolesta, sillä suhde Jumalaan on henkilökohtainen asia. (Sidoroff 1979, 225.)

3 KUUROT

Suomessa on noin 5000 kuuroa, joiden äidinkieli on suomalainen viittomakieli. Viittomakieli on perustuslain turvaama kieli, eli yksi Suomen vähemmistökielistä. Viittomakielisillä kuuroilla on oikeus tulkin käyttöön sekä opiskeluun että asiointiin omalla kielellään. Useat viranomaisten ylläpitämät sivustot on saatavilla myös viittomakielisinä. (Salmi & Laakso 2005, 462.) Viittomakieliset on yläkäsite, jonka alle kuuluvat kaikki kuulovammaryhmät: kuurot, huonokuuloiset, kuurosokeat, sekä kuulevat (Kuurojen Liitto 2011), esimerkiksi viittomakielen tulkit ja kuurojen papit. Jan-Ola Östmanin (2005) mukaan jokaisella maalla on oma viittomakielensä. Kielten syntyhistoriasta on hyvin vähän tietoa, mutta kielet ovat syntyneet kielen käyttäjien keskuudessa spontaanisti. Viittomakieliä on yhteensä noin 1500. (Wallvik,9.)

Jokinen kertoo, että kuuroutta voidaan määritellä kahdella eri tavalla, joko sosiokulttuurisena näkemyksenä tai lääketieteellisenä näkemyksenä. Lääketieteellinen näkemys luokittelee kuurouden vammaksi, joka tulisi parantaa ja poistaa maailmasta. Lääketieteellinen näkemys kuurouteen on hyvin negatiivissävytteinen. Sosiokulttuurinen näkemys kuurouteen korostaa kuuroa ihmisenä. Kuuroilla on oma yhteisö, jonka tavoitteena on esimerkiksi tasa-arvon saavuttaminen yhteiskunnassa. Yhteisöön voi kuulua myös kuulevia henkilöitä, esimerkiksi kuurojen papit, kuurojen vanhempien kuulevat lapset, sukulaiset jotka käyttävät viittomakieltä sekä viittomakielentulkit. Ryhmän kaikki jäsenet ajavat yhteisön etua. Kuuroja voidaan pitää myös etnisenä ryhmänä, sillä sekä kuuroilla että etnisillä ryhmillä on keskenään samanlaisia piirteitä. Kuuroilla on oma kielensä, he menevät usein keskenään naimisiin, heillä on omat organisaationsa ja yhdistyksensä, historiansa ja tapansa, aivan kuten etnisillä ryhmillä. Kuuroilla on lisäksi oma kulttuurinsa, johon kuuluu esimerkiksi vahva katsekontakti. (Jokinen 1993, 21-26.) Kuurojen kulttuuritoimintaan kuuluvat mm. kirjastopalvelut, kuurojen museo, kulttuurintuotanto sekä kuurojen teatteri, Teatteri Totti. (Salmi & Laakso 2005, 395.) Heillä on myös paljon urheilutoimintaa, mm. jääkiekkoa, ratsastusta, keilailua ja rantalentopalloa (Kuurojen urheilu 2011). Vuonna 2009 kuurojen jääkiekkomaajoukkue Deaf Lions voitti jääkiekossa MM-kultaa (Yle urheilu 2009).

3.1 Kuurot ja uskonto

Kuurojen opetus alkoi pappien ja saarnaajien toimesta. Myös kuurojen yhdistyksien organisoinnissa on ollut paljon pappeja mukana. (Halvorsen 1993, 2-3.) Suomeen perustettiin ensimmäiset kuurojen pappien virat vuonna 1907. Tuolloin kuurojen pappien tehtäviin kuului esimerkiksi kuurojen asioiden hoitoa, tulkkausta ja papintöitä. (Honkkila, Kaustell & Majantie 1993.) Kuurojen pappien viran vaatimukseen kuului suomalaisen ja ruotsalaisen viittomakielen taito sekä kuurojen sielunhoitotyöhön perehtyneisyys (Paunu 1991, 44). Kuurojen matkapappien tehtäviin kuului huolehtia joka ikisestä kuurosta, vaikka hän olisi asunut todella syrjässä (Paunu 1991, 96 ; Rantala & Kuusi 2008, 12). Tästä syystä kuuroille viittomakielinen jumalanpalvelus merkitsi myös sosiaalista kanssakäymistä. Paunu kertoo kuurojen usein halunneen viittoa virsien mukana. Hänen mukaansa virsien viittomiseen toi vaikeutta runollinen, vertauskuvallinen kieli. Lisäksi niitä oli vaikea viittoa sanasanaisesti, sillä silloin virsi saattoi muuttua. (Paunu 1991, 96-101.)

Kuurojen rippikoulutoiminta alkoi Turun kuurojen koulun opettajan C.H. Alopaeuksen toimesta koulun loma-aikoina. Rippikoulukursseille kutsuttiin suurten kaupunkien ja lähiympäristön kuuroja. Näistä kursseista muodostui myöhemmin muutamia kuurojenkouluja mm. Kuopioon, Pietarsaareen ja Jyväskylään. (Paunu 1991, 72.) Koulussa järjestetty rippikoulu oli ensimmäinen kerta, kun kuuroilla oli oikeus saada heille suunnattua rippikouluopetusta (Rantala & Kuusi 2008, 7). Paunu kertoo, että monia kuuroja oli kasvatettu pelottelemalla Jumalalla. Mikäli lapsi ei ollut kiltisti, rankaisisi Jumala häntä. Uskottiin myös, että kuurous oli Jumalan rangaistus. (Paunu 1991, 86.) Kuurojen koulujen määrän lisääntyessä jouduttiin rippikoulut siirtämään pois kuurojen koulujen yhteydestä. Kouluissa saattoi olla vain muutama rippikouluikäinen nuori, joten rippikoulua ei ollut mahdollista järjestää. Ensimmäinen kuurojen rippikoulu järjestettiin vuonna 1973, opettajana tuolloin oli kuurojen pappi ja opetuskielenä oli viittomakieli. Tästä eteenpäin leirejä järjestettiin muutama vuosittain. (Rantala & Kuusi 2008, 33-34.)

Kuurojen pappi Lauri Paunu kertoo, että kuurojen on ollut vaikea ymmärtää Raamatua, sillä heidän suomen kielen taitonsa on ollut heikko. Vuonna 1981, Paunu käänsi Luukkaan evankeliumin helpotettuna versiona kuuroille. Tämän lisäksi Eino Savisaari

on kääntänyt Markuksen evankeliumin, joka ilmestyi vuonna 1988. Ensimmäinen kuurojen diakonissan virka perustettiin 1945. Diakonissan tehtäviin kuului toimia viittomakielellä mm. seuraavissa tehtävissä: vanhusten luona käynti, lastenhoidon ohjaus ja tulkkaus. (Paunu 1991, 90-118.)

Paunu kertoo, että vuoden 1939 aikana paljon ortodoksikuuroja kääntyi luterilaisiksi, sillä he eivät ymmärtäneet mitä heidän kirkossaan tapahtuu. Ortodoksikirkossa papit ovat paljon selin kirkkokansaan, jolloin kuurojen ei ole mahdollista lukea huulilta. Luterilainen kirkko on tehnyt paljon kuurojen sielunhoitotyötä, mutta ortodoksikirkko ei ollut kiinnostunut aiheesta 1950-luvulla. (Paunu 1991, 146.) Tänä päivänä mielenkiintoa tuntui löytyvän kun keskustelin asiasta ylidiakoni Jyrki Härkösen kanssa. Hän oli erityisen kiinnostunut luterilaisen kirkon tekemästä käännoistyöstä ja pohti ortodoksisten käännoisten tekemistä tulevaisuudessa. Kerron työni myöhemmässä vaiheessa luterilaisesta käännoistyöstä tarkemmin. Olisi hienoa, jos opinnäytetyöni toimisi ”ponnahduslautana” kuurojen työhön myös ortodoksikirkon puolella. Suomen perustuslaki turvaa kuuroille heidän oikeutensa lailla. Tämän takia evankelisluterilaisen kirkon olisi tuotettava palveluita viittomakielellä. (Kirkkohallitus 2001, 26.) Kuinka on ortodoksisen kirkon laita? Kuten jo mainitsin, ohjaajani Jyrki Härkösen mukaan kiinnostusta viittomakielisiä käännoiksiä kohtaan tuntui olevan jatkoa ajatellen.

3.2 Ortodoksikuurot

Yritin työni tärkeyden korostamisen vuoksi etsiä tietoa ortodoksikuuroista. Otin asian tiimoilta yhteyttä Ylen toimittajaan Ilkka Kilpeläiseen, joka on ammatiltaan myös viittomakielen tulkki. Tiesin ottaa Kilpeläiseen yhteyttä, sillä hän on tehnyt opinnäytetyön liittyen ortodoksikirkossa tulkkaukseen. Sain Kilpeläisen opinnäytetyöstä myös tiedon ortodoksipapista, jonka vanhemmat ovat kuuroja. Valitettavasti en saanut papilta apua, sillä hänen mukaansa vanhempiensa käyttämä viittomakieli ei ole virallista viittomakieltä. Halusin ottaa pappiin yhteyttä ortodoksisten viittomien toivossa. Lisäksi useat henkilöt, jotka ovat auttaneet minua työssäni, ovat kehottaneet ottamaan häneen yhteyttä. Tiedustelin ortodoksikuuroista myös Tuomas Kalloselta, Ortodoksisten nuorten liiton järjestösihteeriltä.

Kilpeläinen kertoi ortodoksikuurojen määrän Suomessa olevan äärimmäisen pieni prosentti, mahdollisesti 10-20 ihmistä. Myös Kallonen yhtyi tähän väitteeseen. He kertoivat myös, että ortodoksisia kristinoppilaita kuuroille ei tämän takia järjestetä erikseen, vaan kuurot ovat integroituna kuulevien kanssa. (I. Kilpeläisen henkilökohtainen tiedonanto 28.12.2010 ; Kallonen 2011.) Myös Eeva Timonen, joka on toiminut Joensuun alueella paljon ortodoksisten nuorten työssä mm. kristinoppilaita pääohjaajana, otti minuun yhteyttä. Hän kertoi, että erillisiä leirejä ei ole mahdollista järjestää kuurojen vähäisen määrän vuoksi. Hänen mielestään kaikki ihmiset ovat samanarvoisia osallistuessaan vaan yhdelle järjestetyille leirille, oli sitten kuuro, kuuleva tai vaikkapa kehitysvammainen. Tuolloin kuurolla on tulkki leirillä mukana. (E. Timosen henkilökohtainen tiedonanto 10.2.2011.)

Kallonen kertoo, että uskontunnustus on kristinoppilaita keskeisessä osassa. Useimmilla leireillä se opetellaan ulkoa. Tuolloin kuuron oppiminen on tulkin varassa. (Kallonen 2011.) Tämä on yksi olennainen seikka työni tarpeellisuutta ajatellen. Tulkin tulee tietää oikeat uskonnolliset termit ja niiden tarkoitus voidakseen tulkata ne viittomakielelle. Lisäksi perustelen tarpeellisuutta myös tulkin ammattieettisillä säännöillä. Säännöissä kerrotaan, että tulkin tulee valmistautua toimeksiantoon etukäteen. Käännöstyöni toimii tulkitte työkäluna helpottaen valmistautumisprosessia (Suomen viittomakielen tulkit ry 2011).

3.3 Viittomakieli

Kerron tässä kappaleessa lyhyesti suomalaisesta viittomakielestä. Suomessa on noin 5000 kuuroa, joiden äidinkieli on suomalainen viittomakieli. Viittomakieli on perustuslain turvaama kieli, eli yksi Suomen vähemmistökielistä. (Salmi & Laakso 2005, 462.) Viittomakieli on käsin tuotettu kieli, jota vastaanotetaan näköaistin avulla, tai tuntoaistin avulla. Kuurosokeat käyttävät taktiilia viittomakieltä, jossa viitotaan kädestä käteen, eli tuotos vastaanotetaan käsin, tuntoaistin avulla. Viittomakielellä ei ole vakiintunutta kirjallista muotoa (kts. kappale 5, jossa kerron glossauksesta), mutta siitä on olemassa erilaisia tyyliä, esimerkiksi asiatyyli, arkityyli ja uskonnollinen tyyli. (Jantunen 2003, 21.)

Yksittäinen viittoma koostuu viidestä eri rakenneyksiköstä: käsimuodosta, paikasta, liikkeistä, orientaatiosta sekä ei-manuaalisista elementeistä. Käsimuodolla kuvataan missä muodossa sormet ovat, esimerkiksi nyrkissä tai etusormi ulos ojennettuna. Paikka kertoo viittoman tuottamispaikan, joko keholla, tai viittojan edessä olevassa tilassa. Liike kuvaa käden tekemää liikettä ja orientaatio käden asentoa, esimerkiksi osoittavatko sormet kohti taivasta, vai kehosta eteenpäin. Ei-manuaaliset elementit kuvastavat kasvojen ja suun liikkeitä. (Jantunen 2003, 28.) Ei-manuaaleiksi elementeiksi lasketaan esimerkiksi huulio, joka on viittoman aikana tuotettu suun asento tai liike (Kuurojen Liitto ry & Kotimaisten kielten tutkimuskeskus 1998, 22).

Viittomakieleen kuuluu myös paikantaminen. Paikantamisella viittoja viittaa kohteeseen, joka ei ole tilassa fyysisesti paikalla. (Rissanen 1985, 17 ; Paunu 1992, 29.) Käännöksessäni paikantaminen on suuressa osassa, sillä ilman sitä katsojan olisi vaikea hahmottaa keneen viittaa (Paunu 1992, 29), Jumalaan, Jeesukseen vai Pyhään Henkeen. Yleisesti Jumalan paikka on 3y, eli oikealla yläviistossa (Majantie, 1993, 48). Kolminaisuuden osat, Jumala, Jeesus ja Pyhä Henki paikannettava hie-man eri paikoilleen, että käännöksestä tulee vastaanottajalle ymmärrettävä. Paikannan Jeesuksen maanpäälle Hänen tullessaan maahan ja myöhemmin ylösnoustes-saan, on Hänen paikkansa Isän oikealla puolella. Katse on myös työssäni olennai- sessa osassa. Käännöksessäni katse tuo uskonnolliseen kääntämiseen kunnioitetta- vuutta (Juha Manusen henkilökohtainen tiedonanto 28.3.2011). Kun viittaa Juma- laan, Kristukseen tai Pyhään Henkeen, myös katseeni seuraa mukana.

4 USKONNON KÄÄNTÄMINEN

Esittelen tässä kappaleessa kuinka uskonnollista tekstiä on käännetty ennen ja nykyään, sekä mitä asioita on pidetty tärkeänä uskontoa kääntäessä. Uskonnon kääntäminen eroaa esimerkiksi kaunokirjallisen tekstin kääntämisestä, sillä Jumalan sanan kääntäminen koettiin häpäisevänä asiana. Kääntäminen oli usein sanasanaista, sillä ajateltiin, että Jumalan sana tulisi kääntää mahdollisimman tarkasti. (Saksa 2004, 24-25.) Jumalan sanan levittäminen tuli tärkeäksi osaksi käännöstyötä, kun kristinusko alkoi levitä (Bassnett 1995, 63). Maailman käännetyimmän kirjan, Raama-

tun, kääntämisen aloittivat juutalaiset ennen ajanlaskumme alkua. Juutalaiset käänsivät jumalanpalveluksissa hepreankielisiä Mooseksen kirjoja, jossa kääntäjän tuli kääntää asia mahdollisimman tarkasti, eikä tiivistää tai lyhennellä. (Saksa 2004, 24-25.)

Tulkkaus on kääntämisen suullinen muoto, joka on kehittynyt ennen kirjallista kääntämistä. Tulkkaus tapahtuu hetkessä, eli tulkkauksessa käänösratkaisuiden miettimiseen on vain vähän aikaa. Tulkkaus on sidoksissa lähtötekstiin, ilman sitä tulkkausta olisi mahdoton toteuttaa. Kääntämisessä taas keskitytään yleisesti enemmän tulokseen, eli käänökseen. Kääntämisessä lopputuloksen ratkaisujen pohtimiseen käytetään aikaa ja käänös on viimeistelty, toisin kuin tulkkaus, jossa voi olla virheitä. (Pöchhacker 2009, 9-13.)

Ensimmäinen Raamattu käännettiin englannin kielelle vuosina 1380-1384. Käänöstyö laajeni uskonpuhdistuksen myötä. Oxfordilainen John Purvey teki paljon käänöstyötä. Purveyn mukaan kääntämisen tulee tapahtua lause lauseelta, eli tuottaa merkitys ymmärrettäväksi. Purveyn kääntämiä Raamattuja ei kuitenkaan julkaistu, koska pidettiin tärkeänä, että Jumalan sana käännettäisiin sanasta sanaan. Raamatun kääntäminen lisääntyi 1500-luvulla kirjapainon myötä. (Bassnett 1995, 63-65.)

Matteusta, Markusta, Luukasta ja Johannesta on sanottu ensimmäisiksi Kristillisiksi kääntäjiksi, sillä he käänsivät Jeesuksen sanat kreikan kielelle. Yksi Rooman kirkon merkittävimmistä kääntäjistä oli Eusebius Hieronymus. Hänestä Raamatun kääntäminen oli hankalaa, sillä Jumalan puhetta oli vaikea kääntää. Jumalan puhuessa Hieronymus käytti enemmän sanasanaista-menetelmää, kuin muun Raamatun tekstin kääntämisessä. Hieronymuksen kääntäminen oli lähtötekstikeskeistä. Hän korosti merkitysten kääntämistä ja pohtikin pitkään kuinka merkityksen kääntäminen onnistuu. Hieronymus käänsi Raamatun, jonka nimeksi tuli Vulgata. Tätä käänöstä Mikael Agricola käytti kääntäessään ensimmäistä suomenkielistä Raamattua. (Saksa 2004, 36-40.)

Martti Lutheria pidetään yhtenä kaikkien aikojen suurimpana kääntäjänä. Hän pyrki selkeään tulokieleen kääntäessään. Hänen mielestään oli tärkeää, että kansa ymmärsi mitä Raamatussa sanotaan. Suomessa kääntämisen aloitti Mikael Agricola.

Ennen Agricolaan käännettyjä teoksia oli muutamia, jotka olivat lähinnä uskonnollisia tekstejä. Agricolan oli tarkoitus kääntää Raamattu suomenkielelle, mutta hän sai käännettyä vain Uuden testamentin, neljänneksen Vanhasta testamentista, psalmeja ja joitain virsiä. (Saksa 2004, 62-67.)

Raamatunkääntäjistä ja –tutkijoista osa ajattelee, että kääntämisen tulisi olla mahdollisimman sanasanaista. Tuolloin teksti on heidän mielestään luotettavampaa, sillä kääntäjä on tehnyt sanasanaudessa käännöksessä mahdollisimman vähän niin sanottuja omia tulkintoja. Kohdat, jotka ovat moniselitteisiä, jäävät lukijalle pohdittaviksi. Oikeaa ja ainoata tapaa kääntää kirkollista tekstiä ei ole. On otettava huomioon se, missä käännöstä käytetään. Esimerkiksi jumalanpalveluskäytössä ja nuorten parissa tekstit voivat vaihdella, sillä nuorten parissa tarvitaan erilaista kieltä kuin kirkossa. (Kiilunen 2011.) Uskonnollisten tekstien kääntäminen on usein ryhmätyötä. Ryhmätyö mahdollistaa virheiden minimoinnin, ongelmakohtista pystyy keskustelemaan paremmin ja palautteeseen on helpompi vastata suurella joukolla. (Saksa 2004, 27.) Koska tein opinnäytetyöni yksin, pidin tärkeänä pyytää käännöksestäni palautetta mahdollisimman monelta asiantuntevalta taholta. Tämä tuo käännökseeni lisää luotettavuutta.

Lingvisti ja Raamattuseuran työntekijä Eugene A. Nida kehitti uuden käännösteorian Raamatun kääntämiseen: dynaamisen ekvivalenssin. Tässä teoriassa kielen tuli olla kohdekulttuurissa ymmärrettävää. Lähtötekstin kielellisestä muodosta, sekä tekstin merkityksestä saatettiin poiketa, vaan ymmärrettävyys oli tärkeää. Uusin käytössämme oleva Raamatun käännös vuodelta 1992 on käännetty dynaamisen ekvivalenssin mukaan. (Vehmas-Lehto 2002, 57-58.) Jos ajatellaan vaikka lausetta ”valkea kuin lumi”, on se vaikea kääntää, sillä jokaisessa maassa ei ole lunta. Useissa maissa on kuitenkin sana lumelle tai jäälle. Aina käännöksestä ei siis pysty tekemään sana-sanaista, on käännettävä kohdekulttuuriin sopivalla tavalla. (Nida & Taber 2003, 4-6.)

Nidan ja Taberin mukaan Raamatun käännöstyön kehittyminen on ollut hidasta verrattuna muuhun kääntämiseen. Raamatun kääntäjät eivät ajattele onko käännös järkevä, vaan kääntävät usein sanatarkasti. Kääntäjät usein pohtivat onko käännös oikeanlainen. Jos pohtii näin, tulee miettiä kenen mielestä se on oikeanlainen, eli ke-

nelle työ on suunnattu. Käännöksen päätavoite on se, että sitä ei voi ymmärtää väärin, ei se, että sen ymmärtää täysin oikein. (Nida & Taber 2003, 1.)

Monen mielestä Raamattu on vaikea ymmärtää, eikä sitä ole välttämättä tarkoitettu ymmärrettäväksi. Meillä ei ole juurikaan tietoa Raamatun kirjoittamisen ajankohdan tavoista ja elämästä. Myös sanasto on tuolloin ollut erilaista, joten nykypäivänä kääntäminen on haasteellista. Voi olla, että sana on hävinnyt kokonaan käytöstä, joten sille on vaikea etsiä vastinetta. On myös tärkeää kääntää tyyllillisesti oikein, vaikka merkitys onkin tärkein. Esimerkiksi Paavalin lähetykskirjeitä kääntäessä tulee miettiä, että ne ovat kirjeitä, eivätkä esimerkiksi lauluja. (Nida & Taber 2003, 7-13.)

4.1 Käännösteoriat

Esittelen tässä kappaleessa lyhyesti yleisimmät käännösteoriat. En ole työssäni käyttänyt mitään teoriaa orjallisesti. Tavoitteenani oli luoda mahdollisimman hyvä, ortodoksisessa uskonnossa toimiva uskontunnustuksen käännös. Kerron lyhyesti millaisia teorioita on olemassa, sillä käännöksen tehtyäni huomasin, että käännöksestäni löytyy monen teorian piirteitä. Keskityin saamaan käännöksestäni vastaavan suomenkielisen käännöksen kanssa ja myös ortodoksisen. Kerron myöhemmin kuinka työssäni näkyy ortodoksisuus.

Skoposteoriassa käännöksessä keskitytään käännöksen tarkoitukseen (Munday 2001, 79). Lähtötekstin tarkoitus ei ole tärkeä, vaan käännöksen tarkoitus, eli skopos (Hytönen 2006, 71). Skoposteoriassa käännöksessä lähtötekstin tarkoitus voi muuttua paljon. Jos lähtötekstissä on kaksi tavoitetta, voi olla, että käännöksen skopos, eli tarkoitus on vain toinen niistä. Tuolloin käännöksellä on erilainen tarkoitus kuin lähtötekstillä. (Vehmas-Lehto 2002, 94.) En halunnut käyttää skoposteoriaa, sillä uskontunnustuksen suomenkielisellä ja viittomakielisellä käännöksellä on mielestäni sama tarkoitus, joten koen myös lähtötekstin erittäin merkitykselliseksi.

Ekvivalenssissa pyritään siihen, että alkuperäisen teoksen ja käännöksen aiheuttamat reaktiot olisivat lukijalle samat. Ekvivalenssissa siis on tärkeää, että lähtöteksti ja käännös ovat vastaavia toistensa kanssa. (Oittinen 1995, 34-35.) Molempien tekstien

tulisi toimia samalla tavalla omissa kohdekulttuureissaan (Reiss & Vermeer 1986, 76). Adekvaattisuus puolestaan on käännösteoria, joka pyrkii siihen, että käännös toimii kohdekulttuurissa. Painopiste on käännöksessä, ei lähtötekstissä (Hytönen 2006, 69). Käännöksestäni löytyy mielestäni molempien näiden teorioiden piirteitä. Ekvivalenssi kulkee jatkuvasti työni mukana, sillä olen yrittänyt tehdä käännöksestäni vastaavan suomenkielisen käännöksen kanssa. Kerron työni myöhemmässä vaiheessa kuinka adekvaattisuus ilmenee käännöksessäni.

Mikäli käännösteoria on lähtötekstikeskeinen, pyritään käännökseen luomaan samat asiat, joita lähtötekstissä on. Kääntäjän tulee pyrkiä siihen, että lukija kokee samat reaktiot lukiessaan sekä lähtötekstiä että kohdetekstiä. Kääntäjän tulisi myös käyttää käännöksessään samaa tekstityyppiä kuin lähtöteksti. (Hytönen 2006, 76.) Myös tämä teoria näkyy käännöksessäni, kuten jo mainitsin aiemmassa kappaleessa, olen koettanut siirtää suomenkielen käännöksen asiat viittomakieliseen käännökseeni.

Sanasanainen käännös on jyrkästi lähtötekstikeskeinen, tuolloin käännöksen ymmärrettävyys kärsii, eikä sen tarkoitus välttämättä toteudu (Hytönen 2006, 76). Sanasanaisella käännöstavalla voi olla erilaisia tavoitteita, mutta yleisesti noudatetaan lähtötekstin asua. Tuolloin lähtötekstiä noudatetaan mahdollisimman tarkasti ja esimerkiksi suomen kielen sana voi olla väärässä muodossa: esimerkiksi yksikön sijaan monikossa. (Vehmas-Lehto 2002, 27.) En halunnut kääntää uskontunnustusta näin, sillä se ei olisi ollut ymmärrettävä viittomakielisenä, mikäli olisin tuottanut suomenkielen sanajärjestyksen mukaisia viittomia.

4.2 Viittomakielinen käännöstyö

Suomalaiselle viittomakielelle on käännetty luterilaisen uskon rukouksia, Luukkaan Evankeliumi, messun peruskaava, konfirmaatio, avioliittoon vihkiminen, hautaan siunaaminen, sekä Evankeliumikirjan käännökset. Evankelisluterilaisen kirkon kirkolliskokous teki päätöksen käännöstyöstä 2008 perustellen sen Suomen perustuslakiin. Aiemmin oli tehty käännöstyötä saamen kielelle, viittomakielinen käännöstyö oli tämän jatkoa. (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2011a.)

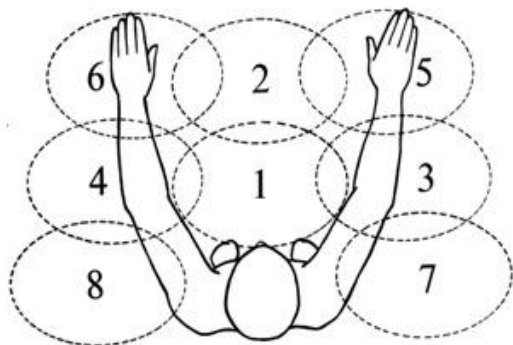
Käännöstyöryhmässä oli mukana mm. Kuurojen Liiton edustajia, kuurojen pappeja ja teologinen asiantuntija. Käännöstyössä on käännetty merkityksiä, eikä siitä ole tehty sanasanaista käännöstä (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2011a). Olen myös itse pyrkinyt kääntämään työni näin. Työryhmä teki käännöstyötä pitkään ja testasi käännöksiä lukuisissa eri paikoissa mm. kuurojen papeilla, tulkeilla ja natiiveilla kielenkäyttäjillä. Käännöstä on tuon jälkeen työstetty uudestaan. (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2011b, 4.)

Luterilaiset ovat tehneet käännöstyötä siis jo laajalti. Ortodoksisessa kirkossa taas käännöksiä ei ole tehty lainkaan. Ainut ortodoksinen käännös on luterilaisen käännöstyöryhmän viittomakielinen käännös ekumeeniselle Isä meidän -rukoukselle, jota ortodoksikirkko käyttää. Toivon, että opinnäytetyöni toimisi asiaan ”ponnahduslautana” ja tärkeimmät ortodoksiset tekstit saataisiin myös käännettyä viittomakielelle. Luterilaista Luukkaan evankeliumin käännöstä on myyty 500 kappaletta, eli työ on ollut tarpeen (Suomen evankelisluterilainen kirkko 2011b, 5). Uskon, että käännöstyöstä olisi myös hyötyä Suomen toiselle valtauskonnolle: ortodoksisuudelle.

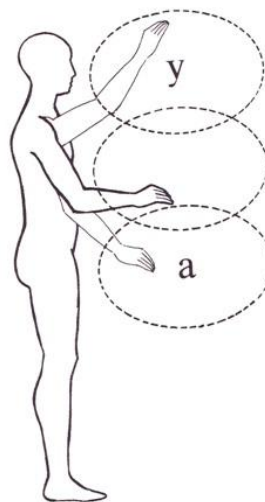
5 OPINNÄYTETYÖNI TOTEUTUS

Teen opinnäytetyöni kirjallisessa muodossa, johon lisään DVD:n ja käännöksen glossit liitteiksi. Glossaus on tapa, jolla viittomia voidaan merkitä muistiin. Glosseissa viittomat kirjoitetaan isoilla kirjaimilla sanan perusmuodossa. Glossit ovat tukena viittomiselle, sillä sama sana voi usein tarkoittaa viittomakielessä useita eri asioita. Tämän vuoksi pelkistä glosseista voi olla hankala ymmärtää miten asia tuotetaan viittomakielellä. Lisäksi kuvailevia viittomia ja tilankäyttöä on hankala ilmaista pelkillä glosseilla. Mikäli sanaa halutaan tarkentaa, esimerkiksi kuvata pöydän muotoa, kirjoitetaan se glosseissa näin: PÖYTÄ-pyöreä. Kuvaileva osuus kirjoitetaan siis pienellä. Viittomatiilaa kuvatessa käytetään numeroita ja kirjaimia. A-kirjain tarkoittaa, että viittoma tuotetaan alatilassa, keskitilaa tarkoittavassa viittomassa ei ole kirjainta ja y-kirjain tarkoittaa viittoman tuottamista ylätilassa. Numerot kertovat viittoman tuottamispaikan. (Savolainen 2000, 192-193.) Käytän itse glossausta merkitessäni käännöksessäni käyttämäni viittomat muistiin. Käytän glossauksessani Kirkkohallituksen tuottaman ”Sana

tulee näkyväksi” -julkaisun tapaa merkitä viittomat muistiin. Tämän lisäksi käytän Juha Paunun viittomatilaa, numeroita ja kirjaimia, jotka ovat kuvattuna alla.

Viittoma-alueet Juha Paunun mukaan
(Paunu 1992, 31).

Viittomatasot Juha Paunun mukaan
(Paunu 1992, 33).

Kirjallisen osion aloitin syyskuussa 2010, käännöstyöni 2010 joulukuussa. Kirjallisen osion aloitin keräämällä taustatietoa mm. kuuroista, kääntämisestä, sekä ortodoksisuudesta. Käännöstyön aikana kirjoitin myös auki käännösprosessiani. Käännökseen työstämisen aloitin tekemällä raakaversioiden, eli tuotin sanoja vastaavat viittomat. Kuvasin videon tietokoneelleni ja tarkastelin sitä. Tämä auttoi minua oivaltamaan hienon lauserakenteita, lauseiden liittymistä toisiinsa sekä suomenkielisiä kohtia, joiden suomenkielinen merkitys tuli myöhemmin selvittää työelämän ohjaajaltani Jyrki Härköselältä, yli diakonilta, Karjalan ja koko Suomen arkkipiispa Leon teologiselta sihteeriltä.

Selvitettyäni minulle vaikeat kohdat suomen kielellä aloin verrata luterilaista ja ortodoksista uskontunnustusta keskenään. Käytän käänöksessäni niitä luterilaisen uskontunnustuksen viittomakielisen käännökseen kohtia, jotka vastaavat ortodoksisen uskontunnustuksen suomenkielisen käännökseen kanssa. Jos mielestäni ortodoksisessa ja luterilaisessa uskontunnustuksessa oli eroja tai ortodoksisessa uskontunnustuksessa korostettiin eri asiaa kuin luterilaisessa, halusin tehdä käänökseni omat ratkaisuni.

Käännökseni rakenne koostui pääasiassa luterilaisen uskontunnustuksen viittomakielisen käännöksen rakenteesta. Käytän lähes poikkeuksetta samoja paikannuksia, mikäli mahdollista, samoja viittomia ja osittain samanlaisia lauserakenteita. Esimerkiksi ortodoksisen uskontunnustuksen lauseella ”ristiinnaulittiin meidän puolestamme Pontius Pilatuksen aikana” on sama merkitys kuin luterilaisen uskontunnustuksen lauseella ”kärsi Pontius Pilatuksen aikana, ristiinnaulittiin...” siksi käytän tässä kohdassa samaa ratkaisua kuin mitä luterilaisen uskontunnustuksen viittomakielisessä käännöksessä on käytetty eli: ME PUOLESTA PONTIUS PILATUS AIKA KAUSI RISTIINNAULITA.

Tein käännöksestäni kotona muutamia erilaisia versioita. Kuvasin versiot tietokoneelle, tarkastelin niitä ja koostin näistä yhden version, jota näytin ohjaaville lehtoreilleni. Heidän palautteidensa pohjalta muutin käännöstä jälleen, kuvasin sen ja pyysin jälleen palautetta lehtoreilta. Palautteen anto oli osittain kirjallista, mutta sovimme myös tapaamisia, jossa pohdimme käännösratkaisuja yhdessä. Näiden palautteiden pohjalta työstetyn version kuvasin ja lähetin kommentoitavaksi kuurojen papille, kuuroille erityisdiakonille sekä ortodoksiselle tulkille. Kävin lisäksi esittelemässä työtäni Joensuuun kuurojen yhdistyksellä. Kaikkien näiden palautteiden pohjalta tein käännökseeni muutokset, jotka jälleen kuvasin tietokoneelle ja näytin lehtoreilleni. Tämän kaltaista työstöä ja palautteen keruuta jatkui muutaman kuukauden ajan.

Kuvasimme käännöksestäni yhden version ortodoksisella kirkollishallituksella 22.3.2011, jossa kokeilimme mahdollista kuvauspaikkaa, videokameran laatua ja valaistusta. Halusin itse nähdä myös oliko vaatetukseni sopiva ja millainen meikki sopii valaistuksen kanssa. Sain videon katsottavaksi ja huomasin, että minulla pitää olla huulipunaa, että huuleni erottuisivat paremmin. Videossa huuleni olivat aivan valkeat. Viittomakielessä huulio on yksi kieliofin osa, viittoman kanssa yhtä aikaa tuotettu suun liike tai asento (Kuurojen Liitto ry & Kotimaisten kielten tutkimuskeskus 1998, 22), joten on tärkeää, että huulio on selkeästi erotettavissa. Tuolloin kuvaus tapahtui ortodoksisen kirkollishallituksen kirkossa, jossa oli puolipaneelit. Kerroimme lehtorini kanssa, että seinän tulisi olla yksivärinen, joten virallisen kuvauksen sovimme tekemämme kirkkohallituksen museon tiloissa. Koska museossa seinät ovat mustat, varasin mustan tunikani lisäksi tummanharmaan kauluspaidan varmistuakseni siitä, että viittominen erottuu seinästä.

Kirkollishallituksella kuvattu video meni myös lehtoreilleni arvioitavaksi. Paikalla arvioimassa oli kolme kuuroa lehtoria, kääntämisen lehtori sekä tulkkauksen lehtori. Palautetta sain fonologisesta tarkkuudesta sekä viittomisen rytmityksestä. He pohtivat myös kohtaa ”joka lähtee Isästä”. Otin palautteen huomioon ja tein sen pohjalta vielä viimeiset muutokset. Ennen virallista kuvasta 28.3.2011 harjoittelin vielä käännökseni kunnolla ulkoa ja kiinnitin erityishuomiota tauotuksiin ja rytmiin. Virallisessa taltioinnissa jouduin vaihtamaan mustan paitani tumman harmaaseen, sillä se ei erottunut tummasta taustasta. Taltiointi onnistui hyvin, teimme muutaman otoksen, josta valitsimme parhaimman myöhempäa Internet julkaisua varten.

5.1 Tutkimuskysymykset

Opinnäytetyöni tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Kuinka ortodoksisen uskontunnustuksen kohta ”valo valosta, tosi Jumala tosi Jumalasta” kääntyy suomalaiselle viittomakielelle?
2. Kuinka ortodoksisen uskontunnustuksen kohta ”Kaiken näkyvän ja näkymättömän luoja” kääntyy suomalaiselle viittomakielelle?

Valitsin nämä kaksi kohtaa tutkimuskysymyksiksi, koska ne tuntuivat heti työni aloitettua haasteellisilta kääntää. ”Valo valosta, tosi Jumala tosi Jumalasta” on vaikeasti ymmärrettävä suomen kielellä, joten sen kääntäminen viittomakielelle tuntui haastavalta. Toisessa tutkimuskysymyksessäni haastetta asettaa sen laajuus. Aloin pohtia mitä kaikkea ”näkyvään ja näkymättömään” kuuluu. Juuri tämän takia haluan myös pohtia näiden lauseiden kääntämistä suomalaiselle viittomakielelle.

5.2 Tutkimusmenetelmät

Käännösmateriaalini oli Nikealais-konstantinopolilaisen uskontunnustuksen vuonna 2003 tehty päivitetty versio. Työstin materiaaliani perehtyen lähtötekstin tarkoitukseen työelämän ohjaajani Jyrki Härkösen avulla. Tein lähtötekstistä omien kokemuksieni pohjalta tekstianalyysiä, pohtien mitkä termit ovat tärkeitä säilyttää sellaisenaan

viittomakielisessä käännöksessä. Tämän jälkeen aloitin viittomien valinnat ja harjoittelin käännöksen viittomista suomenkielen mukaisesti, sillä kiinnitin tässä vaiheessa erityishuomiota viittomavalintoihin ja niiden toimivuuteen uskonnollisessa tekstissä.

Käännöstyöni on koostunut erilaisista vaiheista. Ensimmäisessä vaiheessa perehdyin lähtötekstiin, valitsin viittomat ja kokeilin käännöksen tuottamista viittomakielelle. Toisessa vaiheessa tein käännöksestä raakaversioita, eli viitoin erilaisia käännösversioita tietokoneelleni web-kameran avulla. Tämän jälkeen tarkastelin käännösversioissani viittomavalintoja, katseen ja tilan käyttöä. Seuraavassa vaiheessa lähetin mielestäni parhaimman version ohjaaville lehtoreilleni arvioitavaksi. Päätin heti käännöstyöni alussa, että haluan pyytää käännöksestäni palautetta mahdollisimman monelta asiantuntevalta taholta. Halusin esitellä työtäni lehtoreiden lisäksi kuurojen papille Elina Jokipaltiolle, sillä hän käyttää työkseen viittomakieltä, vaikka ei ole kuuro. Koen hänen teologisen tietotaitonsa, sekä uskonnollisen viittomakielen tuottamisen olevan äärimmäisen suureksi avuksi käännöstyössäni. Lähetin käännökseni Jokipaltiolle sähköpostilla. Myös palautteen sain sähköpostitse.

Jokipaltion lisäksi halusin esitellä käännöstäni Joensuun kuurojen yhdistyksellä, sillä halusin saada natiiveilta kielenkäyttäjiltä palautetta käännöksestäni. Joensuussa on myös kuuro erityisdiakoni, jolle lähetin käännökseni sähköpostilla. Valitettavasti ortodoksisilta kuuroilta en ole saanut palautetta, ainut ortodoksinen palautteen antajani oli ortodoksinen tulkki, jonka kanssa katsoimme käännökseni yhdessä läpi ja sain palautteen häneltä kasvokkain. Kaikille näille palautteenantajilleni näytin käännöksestäni saman version. Keräsin kaiken saamani palautteen ylös ja muokkasin käännöstäni niiden pohjalta. Tämän jälkeen tein jälleen kotona harjoituskuvauksia, joista parhaimmasta pyysin lehtoreiltani palautetta.

Olen kokenut, että palautteen keruu on ollut yksi merkittävin tutkimusmenetelmäni. Luterilaisen kirkon käännöstyöryhmässä on useita henkilöitä ja käännöstyö on kestänyt pitkään (Kirkkohallitus 2001, 5). Olen itse äidinkieleltäni suomenkielinen, joten koin tärkeänä pyytää käännöksestäni palautetta ammattitaitoiselta joukolta, joka koostuu äidinkieleltään viittomakielisistä, kuurojen papista, jonka työkieli on viittomakieli, lehtoreistani ja ortodoksitulkista. Tämä lisää käännöstyöni luotettavuutta ja merkittävyyttä.

6 KÄÄNNÖSTYÖNI

Tässä kappaleessa kerron kuinka olen kääntänyt ortodoksisen uskontunnustuksen suomalaiselle viittomakielelle. Luvuissa 6.1 ja 6.2 vastaan tutkimuskysymyksiini ja luvussa 6.3 avaan muita käännoistyössä esiinnousseita kohtia, jotka osoittautuivat haasteellisiksi kääntää suomalaiselle viittomakielelle.

Käännoksessäni käytän apunani luterilaista uskontunnustuksen viittomakielistä käännöstä. Mielestäni sen apuna käyttäminen on aivan luonnollista, sillä ortodoksista Raamattua ei ole käännetty, vaan käytämme luterilaisten tekemää käännöstä (Piironen 1989, 65-67). Lisäksi luterilaisia käännöksiä on tehnyt suuri työryhmä ja heidän työnsä on kestänyt kaksi vuotta (Kirkkohallitus 2001, 5). Minulle ei ole varattu työhön yhtä paljon aikaa ja lisäksi teen käännöstyöni yksin. Tämän perusteella käännökseni toimii ainoastaan apuvälineenä ja toivottavasti alkuna käännöstyölle ortodoksiuskonnossa, eikä sitä voi pitää virallisena käännöksenä. Luterilaiset käännökset on hyväksytty kirkolliskokouksissa, joten ne ovat virallisia, kiinteitä käännöksiä (Kirkkohallitus 2008, 3). Yleisimmät rukoukset opetellaan Humanistisen ammattikorkeakoulun tulkki-koulutuksessa ulkoa. Käännöstäni tuskin tullaan hyväksymään kirkolliskokouksessa, joten sitä ei voi verrata luterilaisen kirkon hyväksymiin käännöksiin. Toivon kuitenkin, että käännöksestäni on hyötyä tulevaisuudessa, esimerkiksi tulkeille, heidän valmistautuessaan tulkkaukseen. Avatessani tutkimuskysymyksiäni viittaaan Kuurojen liiton ja Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisemaan Suomalaisen viittomakielen perussanakirjan (1998) viittomiin.

6.1 ”Valo Valosta, tosi Jumala tosi Jumalasta”

Valitsin tämän kohdan pohdiskeltavaksi, sillä koin sen vaikeaksi tuottaa viittomakielellä. En ollut myöskään itse varma, mitä ”Valo valosta, tosi Jumala tosi Jumalasta” tarkoittaa suomen kielellä. Kyseessä on kielikuva, jotka ovat yleensä vaikeita kääntää viittomakielelle (Majantie 1993). Kysyin kohdan ”Valo valosta” merkitystä opinnäyte-työni työelämän ohjaajalta Jyrki Härköselältä ja hän kertoi että kyseessä on metafora

Pyhän Kolminaisuuden kahden persoonan Isän ja Pojan suhteesta: Isä on valo, josta lähtee Poika (Härkönen 2010).

Uskonnon keskeiset käsitteet ovat usein metaforia. Mikäli metaforan kääntää suoraan niin kuin se on tarkoitettu, hävittää se uskonnollisen tekstin piirteitä ja vie tekstin uuteen kontekstiin. Tämän vuoksi uskonnollisia tekstejä on usein hankala kääntää. Mikäli hankaluuksia käännettäessä esiintyy, voidaan vedota tekstin pyhyyteen ja näin ollen jättää teksti lukijalle avoimeksi. (Kela 2007, 58-69.) Tämä on yksi syy miksi koin kohdan ”Valo valosta, tosi Jumala tosi Jumalasta” sekä ”Kaiken näkyvän ja näkymättömän Luoja” haasteelliseksi kääntää. Molempien tarkoitusta tulee aluksi miettiä ja sen jälkeen on pohdittava tuleeko tarkoitusta loppujen lopuksi selittää. Kuten Kelakin toteaa, mielestäni niiden on syytä jäädä asiakkaalle itselleen pohdittavaksi. Tulkin tehtävä on välittää kieltä, ei selittää sen tarkoitusta.

Pohdin kohtaa ”valo valosta, tosi Jumala tosi Jumalasta” pitkään. En halunnut selittää viittomakielisille sen tarkoitusta, sillä en itsekään sitä ortodoksina ymmärrä, enkä usko, että kovin moni ei niin aktiivinen kirkon jäsen tietää sen tarkoituksen. Tätä kohtaa ei mielestäni tule selittää auki. En kokenut hyväksi ratkaisuksi kääntää tätä kohtaa kuten se on tarkoitettu ymmärtää suomen kielellä: ”Poika on Isästä lähtöisin”, vaan mielestäni tässä tuli kuitenkin käyttää viittomaa VALO (Suomalaisen viittomakielen perussanakirjan artikkeli 223) kuvaamassa Isän ja Pojan suhdetta, eikä viittomia ISÄ ja POIKA. Mielestäni olisin selittänyt asiaa liikaa, mikäli olisin käyttänyt viittomia ISÄ ja POIKA. Tulkin työ on tulkata, eikä selittää mitä tulkattava asia tarkoittaa (Suomen viittomakielentulkit ry. 2011).

Avatakseni ”Valo valosta, tosi Jumala tosi Jumalasta” tarkoitusta, tuli Jeesus ja Jumala paikantaa aluksi omille paikoilleen. Jumalan paikansin niin kuin uskonnollisissa teksteissä on tehty, ylös oikealle puolelleni (Kirkkohallitus 2001, 28). Jeesuksen paikannan aluksi eteeni, maan päälle ja myöhemmin Hänen siirtyessä taivaaseen on Hänen paikkansa Jumalan oikealla puolella: ”Istuu Isän oikealla puolella”. Näin sain paikannusten kohdalla tuotetuvin viittomin avattua, että kyse on siitä, että Poika on Isästä lähtöisin, ”valo valosta”. ”Tosi Jumala tosi Jumalasta” oli helppo toteuttaa vastaavin paikannuksin. Myös viittomat JUMALA ja TODELLINEN olivat helppo valita.

Kuitenkaan pelkät viittomat VALO, JUMALA ja TODELLINEN eivät riittäneet, vaan minun oli kuitenkin selitettävä niitä hieman auki viittomakielellä. Viittomakielellä lauseessa paljastuu Valon tarkoittavan Jumalaa ja Jeesusta. Jeesus on siis Jumalasta lähtöisin, ”Valo Valosta”, koska paikannukset tapahtuvat Jumalan kohdalla, josta Valo siirtyy Jeesukseen maan päälle. Sain tästä käänösratkaisusta paljon kiitosta mm. kuurojen papilta Elina Jokipaltiolta.

Tutkimuskysymykseni ”Kuinka Valo valosta, tosi Jumala tosi Jumalasta kääntyy suomalaiselle viittomakielelle” kääntyy viittomakielelle seuraavasti: VALO 3y katse 3y ANTAA 3y->1 VALO 1 katse 3y / TODELLINEN katse 3y JUMALA katse 3y ANTAA 3y->1 TODELLINEN 2 katse 3y JUMALA 2.

6.2 ”Kaiken näkyvän ja näkymättömän Luoja”

Myös toinen tutkimuskysymykseni ”Kaiken näkyvän ja näkymättömän Luoja” oli minulle haastava käännettävä. NÄKYVÄ-viittoman lainasin aluksi luterilaisen kirkon käännöksestä Herran siunaus. Tässä viittoma NÄHDÄ kuvastaa näkemistä, katselemista, katseen kääntämistä. Käytin viittomaa ensin, mutta muutin sen viittomaksi NÄHDÄ, sillä viittoma KAIKKI jo kuvaa kaikkia. Tähän kohtaan ei tarvita erikseen viittomaa, joka toistaisi sanan ”kaikki” kiertäen katselemassa kaikkia. Herran siunauksessa viittoma kuvastaa enemmänkin katseen kääntämistä. (Jokipaltio 2011). Parempi vaihtoehto oli yksinkertainen ratkaisu NÄHDÄ. (Suomalaisen viittomakielen perussanakirjan artikkeli 781).

Aloin käänöksen työstön aikana pohtia, mitä tarkoitetaan näkymättömällä. Avaruutta? Tuonelaa? Taivasta? Sielua? En tiedä varmaksi, mikä näistä edellä mainituista sanan tarkoitus on, eikä minun tule mielestäni sitä selittää. Se jää vastaanottajan pohdittavaksi. Kaikki luettelemani asiat ovat näkymättömiä, joten minun tuli ratkaista viittoma sanalle näkymätön. NÄKYMÄTÖN-viittoma tulee muodostaa kahdesta eri viittomasta, esimerkiksi NÄHDÄ-PUUTTUA tai NÄHDÄ-TYHJÄ. Mielestäni kumpikaan näistä viittomista ei ollut sopiva uskonnolliseen tekstiin. Päädyin tässä käyttämään viittomia NÄHDÄ-EI, sillä mielestäni uskonnolliseen tekstiin se oli paras vaihtoehto. Myös useimmissa saamissani palautteissani ehdotettiin tätä ratkaisua. Ratkaisu

ei varsinaisesti ole täysin vastaava sanan näkymätön kanssa, mutta se on mielestäni paras viittomakielinen ratkaisu tälle sanalle, etenkin kun kyseessä on uskonnollinen, harras teksti. NÄHDÄ-EI ratkaisua käytin itse, Jokipaltio oli samaa mieltä ratkaisustani. Muutama lehtori pohti vastaavuutta, mutta perustelen ratkaisuni uskonnollisen kontekstiin sopivimpana ratkaisuna.

Pohdimme viittomaa NÄKYMÄTÖN kuurojen yhdistyksellä pitkään. He ehdottivat myös käyttämäni NÄHDÄ-EI ratkaisua, mutta mietimme myös vaihtoehtoja NÄHDÄ-PUUTTUA, NÄHDÄ-TYHJÄ, NÄHDÄ-HÄVITÄ. Kaikkien mielestä uskonnollisessa tekstissä parhaiten toimii käyttämäni käännösratkaisu NÄHDÄ-EI. NÄHDÄ-HÄVITÄ oli vain yhden viittomakielisen ehdotus ja pidin ratkaisuni parempana, joten hylkäsin myös tämän vaihtoehdon. Mielestäni viittomat NÄHDÄ-HÄVITÄ eivät kuvaa ”näkymätöntä” niin kuin se on tekstissä tarkoitettu, eli se ei ole vastaava uskontunnustuksen sanamuodon mukaan.

Lehtorini miettivät kovasti ratkaisuni NÄHDÄ-EI, sillä viittoma EI on viittomakielessä harvemmin käytetty (Manunen 2011). Pohdin kohtaa pitkään ja kokeilin siinä erilaisia versioita. Olen pyrkinyt tekemään käännöksestä kauniin. Olen käyttänyt paljon avokämmenellä tuotettuja viittomia, minkä vuoksi viittoma EI sopi käännökseen parhaiten. Olen nähnyt kuurojen ja tulkkien käyttävän viittomaa EI jonkun verran, joten en kokenut itse viittoman käytössä olevan mitään ongelmaa. NÄHDÄ-TYHJÄ olisi varmasti ollut vastaavin lähtötekstin kanssa, mutta ei mielestäni sopiva uskonnolliseen tekstiin. Puntaroin näiden molempien vaihtoehtojen välillä, mutta lopulliseen ratkaisuuni NÄHDÄ-EI päädyin, sillä kuurojen pappi oli sitä mieltä, että NÄHDÄ-EI on parempi ratkaisu.

Tutkimuskysymykseni ”Kuinka kaiken näkyvän ja näkymättömän Luoja kääntyy suomalaiselle viittomakielelle” kääntyy viittomakielelle seuraavasti: KAIKKI NÄHDÄ / KAIKKI NÄHDÄ EI / KAIKKI LUODA OSOITUS 3y koko kämmenellä.

6.3 Muita käännöstyössä esiinousseita kohtia

Käännöstyöni prosessi on ollut samankaltaista kuin viittomakielisen kirkkokäsikirjan käännöstyöryhmän. Hekin ovat selvittäneet lähtötekstin tarkoitusta, tehneet käännöstyötä, pyytäneet palautetta ja muokanneet käännöstä. Tämän jälkeen he ovat antaneet käännökset testattavaksi kuurojen papeille ja diakoniatyöntekijöille. (Kirkkohallitus 2001, 27.) Minä olen edennyt vastaavasti, ainoastaan viimeinen vaihe on jäänyt minulta pois.

Keräämäni palaute oli hyvinkin yhteneväistä. Muutama iäkkäämpi kuuro tosin mietti, miksen viito suomen kielen mukaisesti, kuten ennen on tehty. Ongelmaa tuotti myös se, että suurimmalle osalle teksti oli tuntematon. Palautteessa moni pohti viittomaa APOSTOLINEN, joka ei ollut heille sanana tuttu, joten myös viittoma tuntui oudolta. Tuolloin käytin sanasta ”apostolinen” viittomaa, joka kuvaa levittämistä. Otin viittoman käyttöön muodostaen sen viittomasta APOSTOLI, poistaen tekijäjohtimen, jolloin viittoma jäi muotoon ”levittää”. Väärin ymmärryksien ja oudolta vaikuttavan viittoman vuoksi päädyin tässä kohdassa käyttämään viittomaa EKUMENIA (kuva alla), mutta huuliona käytän sanaa apostolinen. Päädyin käyttämään tätä viittomaa, jota luterilaisessa uskontunnustuksen viittomakielisessä käännöksessä käytetään, sillä ortodoksisessa uskontunnustuksessa kyseessä on saman kristillisen uskon tunnustaminen, jota kaikki kristilliset kirkot maailmassa tunnustavat (Jokipaltio 2011).

APOSTOLINEN –viittoma, Uskontunnustuksen käännöksessäni (Liite 3)

Ensimmäinen kohta, jota aloin pohtia oli ”uskon”. Luterilainen versio on ratkaissut sanan ”uskon” viittoen sen kappaleen loppuun. He kertovat sen korostavan uskomista, kun viittoman lopussa pää painetaan lisäksi alas. (Kirkkohallitus 2001, 33-34.) Itse päätin käännöksessäni laittaa ”uskon” viittoman heti kappaleen alkuun, sillä kappaleet ovat pitkiä. Haluan ehdottomasti pääasian tulevan ilmi helposti, ”minä uskon” on pääosassa uskontunnustuksessa, sillä kukaan ei voi puolestasi tunnustaa uskoasi. En koe tämän vähentävän uskomisen merkitystä, vaan korostavan sitä. Käytän samaa viittomaa kuin mitä luterilaisessa käännöksessä käytetään, sillä mielestäni näin uskontunnustuksen pääasia eli usko, on näin molemmissa yhteneväinen

Tehdessäni käännöstä en halunnut miettiä suoranaisesti mitään käännösteoriaa. Tavoitteeni oli kääntää uskontunnustus mahdollisimman hyvin siirtäen sen merkitys viittomakielelle. Nida ja Taber korostava tätä samaa asiaa uskonnollisten tekstien kääntämisessä. Käännöksen tulee olla vastaava, ei identtinen. Sanojen ei tarvitse olla täsmälleen samoja, voi käyttää niiden synonyymejä. (Nida & Taber 2003, 12.) Olenkin pohtinut käännöstäni pääasiassa dynaamisen ekvivalenssin, Nidan kehittämän teorian mukaan, jonka kautta uusin Raamattumme on käännetty (Vehmas-Lehto 2002, 57-58). Dynaaminen ekvivalenssi näkyy käännöksessäni erityisesti viittomissa KUMARTAA ja KATOLINEN, jotka ovat mielestäni sopivia kun kohteena on ortodoksinen uskonto. Kerron näistä ratkaisuista työni myöhemmässä vaiheessa.

Käännöksessäni halusin myös säästää tietyt sanat, jotka ovat mielestäni olennaisia ortodoksiuskossa, kuten kohdan ”syntyi Ihmiseksi”, sillä ortodoksien tehdessä ristimerkkiä kolme yhteen puristettua sormea kuvaavat Isää, Poikaa ja Pyhää Henkeä, kun taas kaksi kämmentä vasten puristettua sormea sitä, että Jeesus oli Jumala ja Ihminen (Lehmuskoski 1979, 330). Siksi mielestäni tuo sana ”ihminen” tuli säilyttää myös viittomakielisessä tuotoksessa, viittomana IHMINEN. En halunnut korvata ”katolinen ja apostolinen” sanoja pelkästään viittomalla EKUMENIA, jota luterilaisessa käännöksessä käytetään, vaan halusin ottaa sanan apostolinen, josta käytän viittomaa EKUMENIA lisäksi mukaan myös viittoman KATOLINEN. Pidin tätä tärkeänä, sillä ortodoksisesta kirkosta käytetään nimitystä ”yksi, pyhä, katolinen ja apostolinen kirkko” eli tässä sana ”katolinen” kuvaa maailmanlaajuista kirkkoa, myös pienintä kirkkoa joka edustaa kirkon kokonaisuutta (Härkönen 2011c). Kuten uskontunnustuksessa tunnustamme: ”Uskon yhteen, pyhään, katoliseen ja apostoliseen kirkkoon”.

Kuten jo mainitsin, ortodoksisuus näkyy käännöksessäni myös esimerkiksi viittomalla viittoman KATOLINEN (kuva alla) tekemällä ortodoksisen ristinmerkin, enkä kuten KATOLINEN viitotaan oikein: oikean käden etu- ja keskisormi, sekä peukalo yhdessä, pikkurilli ja nimetön painettuna kämmeneen. Käsimuodolla tehdään ristinmerkki koskettaen otsaa, rintaa, vasenta olkapäätä ja viimeisenä oikeata olkapäätä. Ortodoksi tekee ristinmerkin vastaavalla tavalla, paitsi lopussa kosketaan ensin oikeaa ja sitten vasenta olkapäätä. (Lehmuskoski 1979, 330.)

KATOLINEN –viittoma, Uskontunnustuksen käännöksessäni (Liite 3)

Mielestäni ortodoksikirkossa ei voi viittoa ristinmerkkiä väärinpäin. Tähän myös kuuluvat kirkon jäsenet kiinnittäisivät varmasti huomiota. Lisäksi viittoman KUMARTAA (kuva alla) viiton käsi rinnan päällä ja kumarran kohti Jumalaa. Jokipaltion mukaan tämä tuo käännökseen ortodoksisuutta.

KUMARTAA –viittoma, Uskontunnustuksen käännöksessäni (Liite 3)

Ortodoksit kumartavat ristimerkin jälkeen, joten tämä on toimivampi ja kunnioittavampi ratkaisu kuin viittoma, jossa kyynärpään kohdalta pystyssä oleva dominoiva käsi kuvaa ihmisen vartaloa, nyrkki tämä päätä. Viittomassa kumartamisen liike tehdään liikuttamalla dominoivan käden nyrkkiä alaspäin. Käyttämäni kumartaa viittoma voi vaikuttaa hieman eleeltä. Viittomakielessä eleitä ja viittomia ei ole aivan helppo erottaa toisistaan, koska viittomakielessä sekä viittomat, että eleet ovat vastaanotettavissa visuaalisen kanavan kautta. Lisäksi eleitä viittomakielessä ei ole juuri tutkittu, joten on hankala vetää rajaa eleen ja viittoman välille. (Jantunen 2010, 23-24.) Mielestäni käyttämäni KUMARTAA viittoma on nimenomaan ortodoksisessa uskontunnustuksessa parempi valinta, kuin oikea viittoma KUMARTAA. Tässä kohtaa käännöksessäni on adekvaattisuutta. Olen kokenut tärkeänä sen, että käännökseni toimii kohde-kulttuurissa, ortodoksisessa uskonnossa, joka on adekvaattisuuden tavoite.

Vaikeuksia tuotti viittomakielen visuaalinen maailma. Minun tuli tarkkaan miettiä, kuinka paikannukset tapahtuvat, etteivät Jumala, Jeesus ja Pyhä Henki sekoitu keskenään. Visuaalisuutta alettiin tavoitella ensimmäisissä viittomakielisessä jumalanpalveluksessa (Kirkkohallitus 2001, 22). Koska kaikki kolme, Pyhä Kolminaisuus ovat tasavertaisia, tuli niiden kaikkien paikannukset tapahtua kohdassa y3. Pyhän Hengen paikannan aavistuksen y5 puolelle, jolloin saan sen erotettua Jumalasta. Jeesuksen paikannan ensin 2:seen, kun Hän syntyy maanpäälle, mutta Hänen noustessa taivaaseen on Hänen paikkansa Jumalan oikealla puolella. Viittomakielistä jumalanpal-

velusta ennen jumalanpalveluksissa oli käytetty viitottua suomea, jossa käytetään suomalaisen viittomakielen viittomia, mutta sanajärjestys on suomen kielen mukainen. Kyseessä ei siis ole oikea kieli. Mikäli viitotussa suomessa käyttää kuvailevia viittomia, voi olla, että tuotos muuttuu epäselväksi. (Kirkkohallitus 2001, 23.) Vanhemmat kuurot usein ihmettelevät viitotun suomen siirtyneen pois kirkollisesta kielestä ja vaihtuneen viittomakieleksi.

Ortodoksikirkko käyttää luterilaisten kääntämää Vanhaa testamenttia ja Uusi testamentti on molemmilla sama (Piironen 1989, 65-67). Tämän takia mielestäni myös luterilaisen käännöksen hyödyntäminen on luonnollista. Kaikissa kohdissa en hyödyntänyt luterilaista käännöstä, sillä kyseessä on kuitenkin eri uskonto ja halusin siksi käännöksestä oman näköisensä. Ortodoksinen uskontunnustus on hieman vanhahvampi ja halusin säilyttää tietyt sanat myös viittomakielisessä käännöksessä. Esimerkiksi kohdan ”tuli lihaksi Pyhästä Hengestä ja neitsyt Mariasta ja syntyi ihmiseksi” koin olevan erilainen kuin luterilaisen käännöksen kohta ”joka sikisi Pyhästä Hengestä, syntyi neitsyt Mariasta”. Halusin siksi luoda tähän erilaisen ratkaisun.

Valitsemani kahden tutkimuskysymyksen lisäksi nousi useita hankalia kohtia. Esimerkiksi miten ”kautta” tuotetaan viittomakielellä lauseessa: ”jonka kautta kaikki on saanut syntynsä”. KAUTTA -viittoma tuntui jotenkin oudolta, joten kohta tuli muuttaa visuaaliseksi. Lause ”niin kuin oli kirjoitettu” oli myös haasteellinen. Oli vaikea miettiä, mitä aikaa tuolla tarkoitetaan ja kuinka se tulisi toteuttaa viittomakielellä. Päädyin tekemääni ratkaisuun: AIKAISEMMIN KIRJOITTA NYT TOTEUTUA Jokipaltion, sekä ortodoksisen tulkin avustuksella.

Yhdeksi ongelmalliseksi kohdaksi muodostui myös kohta ”joka lähtee Isästä”. Tällä tarkoitetaan siis, että Pyhä Henki on Isästä lähtöisin. Pyhän Hengen ja Jumalan paikat ovat vierekkäin, joten haluamani käännösratkaisu ei toiminut aivan kuten olisin toivonut. Ajattelin käyttää tässä kohdassa samanlaista käännösratkaisua kuin mitä käytin kohdassa ”valo valosta, tosi Jumala tosi Jumalasta”. Kohdassa saan –stapäänteen toimimaan viittomakielellä paikannusten avulla. Koska Jumala on paikannettu oikealle 3y:hyn ja Jeesus kehon eteen, teen molemmilla käsillä Jumalasta siirtyvän liikkeen paikkaan, jonne olen paikannanut Jeesuksen. Kuten mainitsin, Jumala ja Pyhä Henki ovat niin vierekkäin, että minun oli lisättävä tähän kohtaan ensin viit-

toma ALKAA (kuva alla) ja sen jälkeen yksikäsitisenä Jumalasta siirtyvä liike paikkaan, jonne olin paikantanut Pyhän Hengen. Näin kohta on ymmärrettävämpi viittomakielellä. Tämä kohta oli lehtoreideni mielestä haastava ja hieman vaikeasti ymmärrettävä. Jos minulla olisi ollut enemmän aikaa käännöstyössäni, olisin halunnut pohtia tätä kohtaa vielä tarkemmin.

ALKAA –viittoma, Uskontunnustuksen käännöksessäni (Liite 3)

Jouduin usein turvautumaan Jyrki Härkösen apuun, sillä tarvitsin apua suomenkielisen tekstin tarkoituksen ymmärtämiseen. Etenkin kohdan ”Uskon Pyhään Henkeen, Herraan ja eläväksi tekijään” ymmärtäminen suomenkielellä tuotti minulle hankaluuksia. Haluan avata kohdan työssäni, sillä se oli usein hankala ymmärtää palautteiden antajien mielestä ja myös omasta mielestäni. Härkönen vastasi minulle kaiken näistä kuvaavan Pyhää Henkeä, yhtä Kolminaisuuden persoonaa. Kaikki ovat siis synonyymejä keskenään. (Härkönen 2011a.)

Luterilaisen uskontunnustuksen viittomakielinen käännös on tuotettu siten, että sitä on helppo tuottaa esimerkiksi Raamattupiirissä (Kirkkohallitus 2001, 12). Viittojilla on viittoessaan t-paidat päällään. Käännökseni on sovittu tulevan Suomen ortodoksisen kirkon Internet-sivuille. Siksi viittomistyylini on rauhallinen, tauotettu ja pukeutuminen siisti, aavistuksen juhlava. Yleisesti ortodoksikirkossa kirkkokansa on pukeutunut hienosti, joten halusin kiinnittää tähän erityishuomiota. Uskontunnustusta on tuotettu ortodoksikirkkoissa eri tavoin. Kotikirkossani, Pyhän Eliaan kirkossa Ilomantsissa, on uskontunnustus yleensä lausuttu yhdessä. Olen myös nähnyt sitä tuotettavan resitatiivilla ja Kuopiossa viimeksi käydessäni se laulettiin yhdessä. Resitatiivi on laulavaa

lukemista, jonka tarkoituksena on eliminoida sanojen painotukset ja tehdä tekstistä kokonaisuus (Härkönen 2011b). Tarkoitukseni oli siksi tuottaa selkeä, rauhallinen versio, jota voi peilata kaikkiin näihin erilaisiin tuottamistapoihin.

7 POHDINTA

Käännöksen tekeminen on ollut antoisaa, mutta myös haastavaa. Toivon, että työstäni on hyötyä tulkeille, mutta eritoten, että viittomakieliset löytäisivät sen käyttöönsä. Toivon, että käännökseni saa positiivista palautetta viittomakielisiltä ja tulkeilta. Työni on jo saanut ortodoksisen kirkon miettimään tulevaisuutta, tulkkausta Jumalanpalveluksissa ja mitä kaikkea viittomakielisiä käännöksiä luterilainen kirkko on jo tehnyt. Lisäksi tulkkauspalvelun tuottajat ovat jo ennen käännöstyöni valmistumista pyytäneet käännökseni käyttöönsä.

Viittomavalinnat tein pääasiassa itse, mutta apunani olivat lehtorit, viittomakieliset sekä kuurojen pappi Elina Jokipaltio. Olen työstänyt käännöstäni useaan otteeseen, pyytänyt ja saanut siitä palautetta asiantuntevalta joukolta. Koen Jokipaltion palautteen erittäin asiantuntevana ja olen tehnyt käännökseeni paljon muutoksia hänen ehdotuksiensa mukaan. Käännöksen teologisena ohjaajana on toiminut Jyrki Härkönen Suomen ortodoksisesta kirkollishallituksesta. Sain häneltä apua kohtiin, jotka tuottivat suomen kielellä hankaluuksia ja sitä kautta ongelmia myös viittomakielelle kääntämisessä. Uskonnollisen viittomakielen tuottamisessa sain paljon apua kuurojen papilta Elina Jokipaltiolta. Siitä hänelle suuri kiitos.

Ortodoksikuurojen kristinoppikoulu tapahtuu tulkin välityksellä. Mielestäni on juuri siksi äärimmäisen tärkeää tehdä myös ortodoksiuskonnosta viittomakielisiä käännöksiä, jotka siirtyvät tulkin kautta kuuron käyttöön. Elina Jokipaltio ehdotti minulle käännökseni esittelemistä myös Tomas Uusimäelle ja Tarja Sandholmille, jotka ovat olleet mukana luterilaisen uskonnon viittomakielisessä käännösryhmässä. Ajatus olisi ollut loistava, mutta aikataulutuksen ja opinnäytetyöni laajuuden vuoksi päätin esitellä työstäni pienemmässä mittakaavassa. Tulevaisuudessa, mikäli työni kaltaisiin opinnäytetöihin ryhtyy, olisi hyvä ottaa huomioon myös viittomakielinen käännöstyöryhmä. Voi-

siko heiltä saada kattavaa palautetta? Olisi myös ihanteellista pohtia käännökseni ja seuraavien ortodoksiuskonnon viittomakielisten käännösten hyväksymistä kirkolliskouksessa, mitä siihen tarvittaisiin? Olisiko se joskus kenties mahdollista?

Olen todistanut työni tarpeellisuuden ja tärkeyden viittomakielialalle ja pohtinut vastauksia kysymyksiin kuinka ”Valo valosta, tosi Jumala tosi Jumalasta” sekä ”kaiken näkyvän ja näkymättömän Luoja” kääntyvät suomalaiselle viittomakielelle. Käännökseni onnistui mielestäni hyvin, sillä olen pyytänyt ja saanut siitä palautetta osaavalta ja ammattitaitoiselta joukolta. Olen työstänyt käännöstäni heidän palautteidensa pohjalta. Työllä on myös Humanistisen ammattikorkeakoulun Kuopion kampuksen hyväksyntä. Olen ylpeä, että ryhdyin rohkeasti haastavaan ja mielipiteitä herättävään tehtävään.

Mielestäni toiminnallinen opinnäytetyö oli sopiva menetelmä työlleni. Koska työ on toteutettu toiminnallisena, eli ortodoksisesta uskontunnuksesta tehtiin viittomakielinen käännös, toimii se työkaluna tulkeille ja on näin hyödyllinen tulevaisuudessa. Toiminnallisen opinnäytetyön kautta ortodoksisen kirkon mielenkiinto viittomakieltä kohtaan heräsi ja näin ollen toteutti yhden työni tavoitteen. Uskon, että koska opinnäytetyöni on toteutettu toiminnallisena, se herättää mielenkiintoa ja näin ollen mahdollisesti jatkoa käännöstyölle.

Työni avaa lisää aiheita tuleville opiskelijoille. Ortodoksiuskonnon parissa viittomakielistä käännöstyötä ei ole siis juurikaan tehty, joten sieltä varmasti löytyy paljon lisää käännettävää. Jyrki Härkönen pohtikin koko liturgian kääntämistä viittomakielelle, joten uusia opinnäytetyöaiheita olisi varmasti lisää tarjolla. Härkönen pohti muidenkin tärkeiden rukousten ja liturgian laulujen kääntämistä viittomakielelle.

LÄHTEET

- Arkkimandriitta Andreas Larikka 2006. Uskontunnustuksen käänös pyrkii selkeyteen. Ortodoksinen seurakuntaviesti 10/2006. Viitattu 6.1.20011.
<http://www.ort.fi/ortodoksiviesti/ov1006/Uskontunnustus.htm>
- Bassnett, Susan 1995. Teoksesta toiseen. Johdatus kirjallisuuden kääntämiseen. Suom. Kristiina Helander, Reijo Kalvas, Kaisa Koskinen, Reetu Kurkijärvi, Jorma Penttinen, Tommi Pohja ja Sami Rouhento. Jyväskylä: Gummerrus Kirjapaino Oy.
- Halvorsen, Rolf Piene 1993. Kuurojen kirkko ja kuurojen yhteisö. Liittymäkohtia. Teoksessa Hannu Honkkila, Bernt Kaustell ja Petri Majantie (toim.) Kirkon ja kuron kohtaaminen. Helsinki: Painatuskeskus Oy, 2-3.
- Honkkila, Hannu & Kaustell, Bernt & Majantie, Pentti 1993. Kirkon ja Kuuron kohtaaminen. Raportti pohjoismaisesta kuurojenpappien kokouksesta Valamon luostarisssa 9.-14.8.1993. Helsinki: Painatuskeskus Oy
- Humphrey Janica H. & Alcorn Bob J. 2007. So you want to be An Interpreter? An Introduction to Sign Language Interpreting. 4.s painos. Yhdysvallat: Paragon Group.
- Hytönen, Niina 2006. Käännösteorioiden kirjo kääntäjän työvälineeksi. Teoksessa Niina Hytönen ja Terhi Rissanen (toim.) Käden käänteessä. Viittomakielen kääntämisen ja tulkkauksen teoriaa sekä käytäntöä. Helsinki: Finn Lectura Ab, 10.
- Härkönen, Jyrki 2010. Kysymyksiä Uskontunnustuksesta. Email tarjakontturi@hotmail.com . 29.11.2010.
- Härkönen, Jyrki 2011a. Uskontunnustus. Email tarjakontturi@hotmail.com. 21.1.2011.
- Härkönen Jyrki 2011b. Resitatiivi. Email tarjakontturi@hotmail.com. 23.3.2011.
- Härkönen Jyrki 2011c. Yksi pyhä katolinen ja apostolinen kirkko. Email tarjakontturi@hotmail.com. 4.4.2011.
- Jantunen, Tommi 2003. Johdatus suomalaisen viittomakielen rakenteeseen. Tamperre:Tammer-paino Oy.
- Jantunen, Tommi 2010. Näkökulmia viittomaan ja viittomistoon. Teoksessa Tommi Jantunen (toim.) Näkökulmia viittomaan ja viittomistoon. Soveltavan kielentutkimuksen teoriaa ja käytäntöä 5. Jyväskylä:Jyväskylän yliopisto, 24-24.
- Jokinen, Markku 1993. Uskonnon asema kuurojen yhteisössä-Onko kirkon työ osa kuurojen kulttuuria? Teoksessa Hannu Honkkila, Bernt Kaustell ja Petri Majantie (toim.) Kirkon ja kuron kohtaaminen. Helsinki: Painatuskeskus Oy, 20-26.
- Jokipaltio, Elina 2011. Ortodoksinen uskontunnustus. Email tarjakontturi@hotmail.com 28.2.2011
- Kallonen, Tuomas 2011. Ortodoksi kuurot. Email tarjakontturi@hotmail.com. 3.1.2011.
- Kela, Maria 2007. Jumalan kasvot suomeksi. Metaforisaatio ja erään uskonnollisen ilmaisun synty. Humanistinen tiedekunta. Jyväskylän yliopisto. Väitöskirja. Viitattu 1.4.2011. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/13470/9789513930691.pdf?sequence=1>
- Kiilunen, Jarmo 2011. Kuinka raamattua käännetään? Helsingin yliopisto. Viitattu 5.1.2011. <http://www.helsinki.fi/teol/pro/emo/tutkimuksen/kaantaminen3.html>
- Kirkkohallitus 2001. Sana tulee näkyväksi. Viittomakielisen kirkkokäsikirjan käännöksiä 1. Suomen ev. lut. kirkon kirkkohallituksen julkaisuja 2001:12. Helsinki: Kirkkohallituksen monistamo.

- Kirkon tiedotuskeskus/AV-toimitus ja Kirkkohallitus/KMJ 2008. Messu ja kirkolliset toimitukset. Viittomakielisen kirkkokäsikirjan käännöksiä 2. Viittomakielisen kirkkokäsikirjan käyttöohje.
- Kuurojen Liitto ry & Kotimaisten kielten tutkimuskeskus 1998. Viittomakielen perus-sanakirja. Helsinki: Libris Oy.
- Kuurojen Liitto ry 2011. Viittomakieliset. Viitattu 1.3.2011. <http://www.kl-deaf.fi/fi-FI/Viittomakieliset/>
- Kuurojen Urheilu 2011. Lajit. Viitattu 1.3.2011. <http://www.kuurojenurheilu.com/1/>
- Lehmuskoski, Timo 1979. Kodin hengellinen elämä. Teoksessa Isä Ambrosius ja Markku Haapio (toim.) Ortodoksinen kirkko Suomessa. Lieto: Etelä- Suomen Kustannus Oy, 330.
- Majantie, Petri 1993. Viittomakielinen liturgia. Teoksessa Hannu Honkkila, Bernt Kaustell ja Petri Majantie (toim.) Kirkon ja kuron kohtaaminen. Kirkon ja Kuuron kohtaaminen. Raportti pohjoismaisesta kuurojenpappien kokouksesta Valamon luostarissa 9.-14.8.1993. Helsinki: Painatuskeskus Oy, 10, 48.
- Manunen Juha 2011. Käännöstyölle palautteet. Email tarja.kontturi@humak.fi 24.3.2011.
- Merras, Merja 2006. Ortodoksinen elämäntapa. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Metropoliitta Johannes 1979. Ortodoksinen usko. Teoksessa Isä Ambrosius ja Markku Haapio (toim.) Ortodoksinen kirkko Suomessa. Lieto: Etelä- Suomen Kustannus Oy, 10-25
- Munday, Jeremy 2001. Introducing translation studies. Theories and applications. Routledge:USA ja Canada.
- Nida, Eugene A. & Taber, Charles R. 2003. The theory and practice of translation. Netherlands:Koninklijke Brill NV. Leiden. Viitattu 22.2.2011. http://www.google.com/books?hl=fi&lr=&id=JtSeXat1wxQC&oi=fnd&pg=PR7&dq=ni-da+eugene&ots=lj9zXUn06w&sig=U_BTAFuYNrwmCzLMVjtkTpedylo#v=onepage&q&f=false
- Oittinen, Riitta 1995. Kääntäjän karnevaali. Tampere: Tampere University Press.
- Paunu, Lauri 1991. Kuuroja kuulemassa. Kuurojen pappi Lauri Paunu muistelee. Teoksessa Olli Paunu ja Birgitta Wallvik (toim.) Uudenkaupungin kirjapaino Oy.
- Paunu, Juha. Viito elävästi 1. Viittomakielen alkeistason oppi- ja harjoituskirja. 5. muuttamaton painos. Painotalo ST-Print Oy: Tampere
- Paunu, Juha 1992. Viito Elävästi 2. Viittomakielen luonnetta ja rakenteellisia erityispiirteitä selvittävä oppi- ja harjoituskirja viittomakielen jatkokursseille. Uusikaupunki: Uudenkaupungin Kirjapaino Oy.
- Piiroinen Petri 1989. Liturgian elämästä. Ensimmäinen painos. PunaMusta: Joensuu
- Pöchhacker, Franz 2009. Introducing interpreting studies. Yhdysvallat ja Kanada:Routledge.
- Rantala, Liisa ja Kuusi, Riitta 2008. Matkalla. Kirkon kuurojentyö 100 vuotta. Lahti: Esaprint Oy.
- Reiss, Katharina & Vermeer, Hans J. 1986. Mitä kääntäminen on. Teoriaa ja Käytäntöä. Suom. Pauli Roinila. Helsinki: Gaudeamus Ab.
- Rissanen, Terhi 1985. Viittomakielen perusrakenne. 2. painos. Helsinki.
- Saksa, Silja 2004. Baabelin Perilliset. Kääntäjien ja kääntämisen historiaa. Keuruu: Otavan kirjapaino oy.
- Salmi, Eeva ja Laakso, Mikko 2005. Maahan lämpimään. Suomen viittomakielisten historia. Helsinki: Libris.

- Savolainen, Leena 2000. Viittomakielten erilaiset muistiinmerkitsemistavat. Teoksessa Anja Malm. (toim.) Viittomakieliset Suomessa. Pieksämäki: RT-print Oy.
- Sidoroff, Martti 1979. Kirkolliset toimitukset. Isä Ambrosius ja Markku Haapio (toim.) Isä Ambrosius ja Markku Haapio. Teoksessa Ortodoksinen kirkko suomessa. Lieto: Etelä-suomen kustannus oy.
- Sidoroff, Martti 1988. Ortodoksinen perinne Suomessa. Vammala: Vammalankirjapaino Oy
- Suomen evankelisluterilainen kirkko 2011a. Viittomakielinen kirkkokäsikirjatyö. Viitattu 5.1.2011. <http://sakasti.evl.fi/sakasti.nsf/sp?open&cid=Content4E89E7>
- Suomen evankelisluterilainen kirkko 2011b. Raportti viittomakielisestä käännöstystä. Viittomakielisen käännöstyön käynnistyminen. Viitattu 5.1.2011. [http://kappeli.evl.fi/KKHASHa.nsf/7b71ae23c1dcb5bcc22572980062dd0b/27ed0cc1b7ddb9ac2257170002a1e28/\\$FILE/Viittomakielisen%20k%C3%A4%C3%A4nn%C3%B6stoimikunnan%20raportti%20kirkkohallitukselle%2012022009.pdf](http://kappeli.evl.fi/KKHASHa.nsf/7b71ae23c1dcb5bcc22572980062dd0b/27ed0cc1b7ddb9ac2257170002a1e28/$FILE/Viittomakielisen%20k%C3%A4%C3%A4nn%C3%B6stoimikunnan%20raportti%20kirkkohallitukselle%2012022009.pdf)
- Suomen viittomakielien tulkit ry 2011. Viittomakielentulkin ammattisaännöstö. Viitattu 5.1.2011. <http://www.tulkit.net/viittomakielien-tulkit-suomessa/ammatti/viittomakielien-tulkin-ammattisaannosto/>
- Suomen viittomakielentulkit ry 2001. Asioimistulkkausohjeet. Viitattu 2.3.2011. <http://www.tulkit.net/viittomakielien-tulkit-suomessa/ammatti/asioimistulkkausohjeet/>
- Vehmas-Lehto, Inkeri 2002. Kopiointia vai kommunikointia? Johdatus käännösteoriaan. 2 korjattu painos. Helsinki: Finn Lectura ab
- Vilkka, Hanna ja Airaksinen, Tiina 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. 1.-2 painos. Jyväskylä: Gummerrus Kirjapaino Oy.
- Wallvik, Birgitta. Yhdessäolon iloa viittoen. Etelä-Karjalan kuurot ry 100v. Lappeenranta: Lappeenrannan kirjapaino Oy.
- Yle urheilu 2009. Deaf Lionsille jääkiekon MM-kultaa. Viitattu 1.3.2011. http://yle.fi/urheilu/lajit/jaakiekk/jaakiekkomaajoukkue/2009/04/deaf_lionsille_jaakiekon_mm-kultaa_1332634.html

LIITTEET

Liite 1 Käyttö sopimus

28.3.2011

SOPIMUS: ORTODOKSISEN USKONTUNNUSTUKSEN VIITTOMAKIELISEN KÄÄNNÖKSEN KÄYTTÖSOPIMUS

USKONTUNNUSTUKSEN KÄYTTÄMINEN

Tämän sopimuksen mukaan uskontunnustuksen käännöksen tilaajalla, Suomen ortodoksisella kirkolla oikeus käyttää käännöstä Internetsivuillaan. (<http://www.ort.fi/fi/>)

- Internetsivuilla olevan käännöksen yhteydessä on mainittava seuraavat asiat:
 - o Uskontunnustuksen viittomakielinen käännös on toteutettu Humanistisen ammattikorkeakoulun opinnäytetyönä.
 - o Viittoa: Tarja Kontturi
- Työn kääntäjällä, Tarja Kontturilla on täydet oikeudet käännöksensä käyttöön
- Mikäli tilaaja haluaa käyttää käännöstä jossakin muussa kuin alkuperäisessä muodossaan, on tilaajan sovittava siitä käännöksen tekijän Tarja Kontturin kanssa,
- Tätä sopimusta on tehty kaksi samanlaista, yksi kummallekin osapuolelle

Aika ja Paikka

Työn tilaaja

Työn toteuttaja

Liite 2 Uskontunnustuksen glossit

MINÄ	Katseen suunta 2
USKOA	Katseen suunta 2
YKSI	Katseen suunta 3y
JUMALA	Katseen suunta 3y
KAIKKI	Katseen suunta 2
VALTA	Katseen suunta 3y
ISÄ	Katseen suunta 3y
OSOITUS	3y, Koko kädellä, Katseen suunta 3y
Pieni tauko	Katse käy maassa
TAIVAS	Katse seuraa taivasta
MAAPALLO	Katse maapallossa
KAIKKI	Katseen suunta 2
NÄHDÄ	Katseen suunta 2
KAIKKI	Katseen suunta 2
NÄHDÄ	Katseen suunta 2
EI	Katseen suunta 2
KAIKKI	Katseen suunta 3y
LUODA	Katseen suunta 3y
OSOITUS	3y, koko kädellä, katse 3y

Uskon yhteen Jumalaan, kaikkival-
tiaseen Isään,
taivaan ja maan, kaiken näkyvän ja
näkymättömän Luojaan.

TAUKO	Katse käy maassa
MINÄ	Katseen suunta 2
USKOA	Katseen suunta 2
YKSI	Katseen suunta 3y
HERRA	Katseen suunta 3y
JEEBUS	Katseen suunta 3y
KRISTUS	Katseen suunta 3y
JUMALA	Katseen suunta 3y
OMA	3y, katseen suunta 3y
AINUT	3y, katseen suunta 3y
POIKA	Katseen suunta 2
OSOITUS	2, koko kädellä
AIKA	Katseen suunta 2
SUJUA	Katseen suunta 2
ENNEN	katse 3y
ISÄ	katse 3y
OSOITUS	3y
ANTAA	3y->1, Kaksikätsenä, Katse seuraa viittomaa

Uskon yhteen Herraan, Jeesukseen
 Kristukseen,
 Jumalan ainoaan Poikaan,
 joka on syntynyt Isästä ennen aikojen alkua,

SYNTYÄ	Katseen suunta 2
JO	Katseen suunta 2
VALO	3y, katse 3y
ANTAA	3y->1, Kaksikäätisenä, Katse seuraa viittomaa
VALO	2, Katseen suunta 3y
TOSI	Katseen suunta 3y
JUMALA	Katseen suunta 3y
ANTAA	3y->1, Kaksikäätisenä, Katse seuraa viittomaa
TOSI	2, Katseen suunta 3y
JUMALA	2, Katseen suunta 3y
SYNTYÄ	Katseen suunta 2
LUODA	Katseen suunta 2
ÄLÄ	Katseen suunta 2, Kaksikäätisenä
OSOITUS	2, Koko kädellä
ISÄ	Katseen suunta 3y
SAMA	3y, Katseen suunta 3y
SAMA	2, Katseen suunta 3y
OSOITUS	2, Koko kädellä
SYY	2, Katseen suunta 2
KAIKKI	Katseen suunta 2

valo valosta, tosi Jumala tosi Jumalasta,
syntynyt ei luotu, joka on samaa olemusta kuin Isä
ja jonka kautta kaikki

OSOITUS	Koko kädellä kaariliike vasemmalta oikealle
LUODA	Katseen suunta 2
JO	Katseen suunta 2
OSOITUS	2, Koko kädellä
ASTUA- TAIVAAS- TA-ALAS	Katse seuraa viittomaa
SYY	Katseen suunta 2
IHMINEN	Katseen suunta 2
ME	Katseen suunta 2
PELASTUS	Katseen suunta 2
Pieni tauko	Katse käy maassa
HENKI	Katseen suunta 2
PYHÄ	Katseen suunta 2
NEITSYT	Katseen suunta 2
M	Katseen suunta 2
YHDISTYÄ	Katse seuraa viittomaa, pää kumartuu lopussa alas
SYNTYÄ	Katseen suunta 2
IHMINEN	Katseen suunta 2
OSOITUS	2, Kaksikätesenä, Liike ylhäältä alas, Katse seuraa viittomaa

on saanut syntynsä,
joka meidän ihmisten ja meidän pe-
lastuksemme tähden
astui alas taivaista,
tuli lihaksi Pyhästä Hengestä
ja neitsyt Mariasta ja syntyi ihmi-
seksi,

Pieni tauko	Katseen suunta 2
ME	Katseen suunta 2
PUOLESTA	Katseen suunta 2
P P	1-x liike vasemmalta puolelta oikealle puolella, huu-lio [Pontius Pilatus]
AIKA	Katseen suunta 2
VAIHE	Katseen suunta 2
KÄSIIN- NAULITA	Katseen suunta 2
KÄDET- YLÖS- SIVUILLE	1y, Katseen suunta alas
KÄRSIÄ	Katseen suunta alas
HAUDATA	3a, Katseen suunta 3a
KOLME- PÄIVÄ- KULUTTUA	Katseen suunta 2
NOUSTA	3a->1
AIKAISEM- MIN	Katseen suunta 2
KIRJOIT- TAA	Katseen suunta 2
NYT	Katseen suunta 2
TOTEUTUA	Katseen suunta 2

ristiinnaulittiin meidän puolestamme Pontius Pilatuksen aikana, kärsi ja haudattiin, nousi kuolleista kolmantena päivänä, niin kuin oli kirjoitettu,

NOUSTA-TAIVAA-SEEN	Katse seuraa viittomaa
ISÄ	Katseen suunta y3
OIKEA	Katseen suunta y3
ISTUA	3y, Katseen suunta 3y
OSOITUS	3y, Koko kädellä, Katseen suunta 3y
KIRKAS	3y, Katseen suunta 3y
PALATA	Katseen suunta 3y, Kaksikätesenä
ELÄVÄ	4, Katseen suunta 4
KUOLLUT	1, Katseen suunta 1
TUOMITA	Katseen suunta 2
OSOITUS	3y, Koko kädellä, Katseen suunta 3y
VALTAKUNTA	Katseen suunta 3y
IKUINEN	Katseen suunta 3y
TAUKO	katse käy maassa
MINÄ	Katseen suunta 2
USKOA	Katseen suunta 2
HENKI	Katseen suunta 3y

astui ylös taivasiin, istuu Isän oikealla puolella ja on kirkkaudessa tuleva tuomitsemaan eläviä ja kuolleita, ja jonka valtakunnalla ei ole loppua.

Uskon Pyhään Henkeen,

PYHÄ	Katseen suunta 3y
HERRA	Katseen suunta 3y
ELÄMÄ	Katseen suunta 3y
ANTAA	3y->1, Kaksikätsenä
OSOITUS	5, Koko kädellä
ISÄ	Katseen suunta 3y
ALKAA	3y, Katseen suunta 3y
ANTAA	3y->5y, Yksikätsenä
OSOITUS	3y, Koko kädellä, Katseen suunta 3y
ISÄ	Katseen suunta 3y
POIKA	Katseen suunta 3y
HENKI	Katseen suunta 3y
PYHÄ	Katseen suunta 3y
KOLMINAI-SUUS	Katse seuraa viittomaa
ME	Katseen suunta 2
KUMARTAA	Katseen suunta 3y
KUNNIOIT-TAA	Katseen suunta 3y
OSOITUS	3y, Koko kädellä

Herraan ja eläväksi tekijään,
joka lähtee Isästä,
jota yhdessä Isän ja Pojan kanssa
kumarretaan
ja kunnioitetaan

PROFEET- TA	4, Katseen suunta 4
ANTAA	3y->4, Kaksikätesenä
JULISTAA	4, Katseen suunta 4
TAUKO	Katse käy maassa
MINÄ	Katseen suunta 2
USKOA	Katseen suunta 2
YKSI	Katseen suunta 2
PYHÄ	Katseen suunta 2
KATOLI- NEN	Oikealta vasemmalle, Katseen suunta 2
EKUMENIA	Huulio [apostolinen], Katseen suunta 2
KIRKKO	Katseen suunta 2
YKSI	Katseen suunta 2
KASTE	Katseen suunta 2
MINÄ	Katseen suunta 2
TUNNUS- TUS	Katseen suunta 2
OSOITUS	2, Etusormella, Katseen suunta 2
SYNTI	Katseen suunta 2
ANTEEKSI	Katseen suunta 3y

ja joka on puhunut profeettojen kautta.

Uskon yhteen, pyhään, katoliseen ja apostoliseen kirkkoon.

Tunnustan yhden kasteen syntien

ANTAA	3y->1, Kaksikätesenä
Pieni tauko	Katse käy maassa
KUOLLA	Katseen suunta alas
NOUSTA- YLÖS	3a->1
MINÄ	Katseen suunta 2
ODOTTAA	Katseen suunta 2
MYÖS	Katseen suunta 2
MYÖHEM- MIN	Katseen suunta 5
MAAILMA	Katseen suunta 2
ELÄÄ	Katseen suunta 5
AAMEN	Katse maahan

anteeksiantamiseksi,
odotan kuolleiden ylösnousemusta
ja tulevan maailman elämää.

Aamen.